

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΗ΄ | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1 / 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1970 | ΑΡΙΘ. 17 / 18

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α΄

XXIV. Κατανοήσωμεν, ἀγαπητοί, πῶς ὁ δεσπότης ἐπι-
δείκνυται διηνεκῶς ἡμῖν τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν ἔσε-
σθαι, ἥς τὴν ἀπαρχὴν ἐποιήσατο τὸν κύριον Ἰησοῦν Χρι-
στὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστήσας. 2. ἴδωμεν, ἀγαπητοί, τὴν κατὰ
5 καιρὸν γινομένην ἀνάστασιν. 3. ἡμέρα καὶ νύξ ἀνάστασιν
ἡμῖν δηλοῦσιν· κοιμᾶται ἡ νύξ, ἀνίσταται ἡ ἡμέρα· ἡ ἡμέρα
ἄπεισιν, νύξ ἐπέρχεται. 4. λάβωμεν τοὺς καρπούς· ὁ σπό-
ρος πῶς καὶ τίνα τρόπον γίνεται; 5. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων
καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν ἕκαστον τῶν σπερμάτων, ἅτινα πε-
10 σόντα εἰς τὴν γῆν ξηρά καὶ γυμνά διαλύεται· εἴτ' ἐκ τῆς
διαλύσεως ἡ μεγαλειότης τῆς προνοίας τοῦ δεσπότη ἀνί-
στησιν αὐτά, καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς πλείονα αὖξει καὶ ἐκφέρει
καρπὸν.

4 Πρβ. Α΄ Κορ. 15,20.23. Κολ. 1,18. Πρβ. Πράξ. 2,24. Ρωμ. 4,24.
Α΄ Κορ. 15,15. Γαλ. 1,1. Κολ. 2,12. Α΄ Πέτρ. 1,21. 9 Ματθ. 13,4.
Μάρκ. 4,3. Λουκ. 8,5. 10 Πρβ. Α΄ Κορ. 15,35-38. Ἰωάν. 12, 24.

1 ἐπιδείκνυται διηνεκῶς ἡμῖν Α : δ. ἡμῖν ἐπιδείκνυσι | 3 Χριστὸν
ΑΛΚΣ : λ. ΙΚ² | 10 ξηρά καὶ γυμνά ΑΙ : ξηρὰν ΚΣ : λ. ΛΚ².

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

XXIV. 1. Ἄς ἐνοήσωμεν καλά, ἀγαπητοί, κατὰ ποῖον τρόπον ὁ Δεσπότης φανερώνει διηνεκῶς εἰς ἡμᾶς ὅτι θὰ γίνῃ ἡ μέλλουσα ἀνάστασις, τὴν ἀπαρχὴν τῆς ὁποίας ἔκαμεν, ὅταν ἀνέστησεν ἐκ τῶν νεκρῶν τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. 2. Ἄς ἴδωμεν τὴν καθ' ὠρισμένον χρόνον γινομένην ἀνάστασιν. 3. Ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύκτα τὴν ἀνάστασιν ὑποδηλοῦσιν εἰς ἡμᾶς· κοιμᾶται ἡ νύκτα, ἀνίσταται (ἀνατέλλει) ἡ ἡμέρα· ἡ ἡμέρα φεύγει, ἡ νύκτα ἐπέρχεται. 4. Ἄς πάρωμεν π.χ. τοὺς καρπούς· ὁ σπóρος πῶς καὶ κατὰ ποῖον τρόπον γίνεται; 5. Ἐβγῆκεν (ὁ γεωργός) ποὺ σπέρνει καὶ ἐφύτευσεν εἰς τὴν γῆν κάθε ἓνα ἐκ τῶν σπερμάτων· τὰ ὁποῖα ὅταν πέσουν εἰς τὴν γῆν ξηρὰ καὶ γυμνὰ διαλύονται· ἔπειτα ἐκ τῆς διαλύσεως τὸ μεγαλεῖον τῆς προνοίας τοῦ Δεσπότη ἀνασταίνει αὐτά, καὶ ἐκ τοῦ ἐνός (σπέρματος) αὐξάνουν περισσότερα καὶ παράγουν καρπόν.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Οἱ συνδρομηταὶ τῶν Περιδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» παρακαλοῦνται, ὅπως πᾶσαν ἀλλαγὴν διευθύνσεως των γνωστοποιοῦν ἀμέσως εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν ὡς εἴρηται Περιδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι Τ. 140, δι' ἐπιστολῆς των, σημειουμένης ἀπαραίτητως τῆς παλαιᾶς διευθύνσεως, ἵνα καταστῆ δυνατὴ ἡ κανονικὴ ἀποστολὴ τῶν φύλλων.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Οἱ λαϊκοὶ «συνεργοὶ» τοῦ ἱερέως.

Ἡ ἱερατικὴ ιδιότης εἶναι χάρισμα «μοναδικοῦ» χαρακτήρος. Ἄλλ' ὁ ἱερεὺς, εἰς τὸ ἔργον του, ἔχει ἀνάγκην «συνεργῶν», διὰ νὰ εἶναι τοῦτο πλήρες. Ἡ λέξις «συνεργός» εἶναι ἀποστολικῆς προελεύσεως. Ὁ θεῖος Παῦλος τὴν χρησιμοποιεῖ διὰ νὰ χαρακτηρίσῃ μὲ αὐτὴν ἐκείνους τοὺς ἐκλεκτοὺς χριστιανούς, πού τὸν ἐβοήθουν καὶ συνεπλήρουν τὸς κόπους του. Καὶ ὁ ἱερεὺς λοιπόν, εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐνορίας του, πρέπει νὰ περιβάλλεται ἀπὸ ψυχὰς ζηλωτρίας καὶ φωτισμένας, πού θὰ τοῦ συμπαρίστανται εἰς τὸ ἀγιαστικὸν του ἔργον. Μέσα εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ξεχωρίζουν λαϊκοὶ μὲ ἦθος ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἀποστολικὰ διαφέροντα, πού εἶναι ἀπαραίτητοι εἰς τὸν καλὸν ἐφημέριον. Αὐτοὺς ὁ ἐφημέριος πρέπει νὰ τοὺς ἐκλέγῃ μὲ προσοχὴν καὶ νὰ τοὺς κατευθύνῃ εἰς τὴν ἐργασίαν των διὰ τὴν προκοπὴν τοῦ ὄλου σώματος τῆς ἐνορίας. Ἡ παρουσία καὶ ἡ δραστηριότης των γύρω ἀπὸ τὸν ποιμένα εἶναι ἀπόδειξις τοῦ ὅτι οὗτος εἶναι ἄξιος τῆς ἀποστολῆς του καὶ ἔχει ὀρίζοντας εἰς τὸ ἔργον του.

Ἡ «στενὴ πύλη».

Ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὰς τάξεις τοῦ Κλήρου εἶναι καὶ ἡ λεγομένη «συμμαρτυρία», ἡ βεβαίωσις δηλαδὴ τοῦ πνευματικοῦ ὅτι ὁ ὑποψήφιος δὲν ἔχει κώλυμα ἠθικοῦ εἶδους καὶ ἐμφορεῖται ἀπὸ φωτεινὸν ζῆλον. Ἡ προϋπόθεσις αὕτη εἶναι πραγματικὴ «στενὴ πύλη», ἐπιτρέπουσα τὴν ἔνταξιν εἰς τὸν Κλῆρον μόνον ὑγιῶν στοιχείων καὶ προφυλάσσουσα αὐτὸν ἀπὸ τὰ σαπρὰ στοιχεῖα. Ἐκ τούτου φαίνεται πόσον μεγάλη καὶ βαρεῖα εἶναι ἡ εὐθύνη τοῦ ἐκδίδοντος καὶ ὑπογράφοντος τὴν «συμμαρτυρίαν» κληρικοῦ, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ παρέχῃ αὐτὴν μόνον εἰς πρόσωπα ἀνεπίληπτα καὶ ἔχοντα συναίσθησιν τοῦ ὕψους τῆς ἱερωσύνης. Ἄν αἱ ἐκάστοτε καὶ ἐκασταχοῦ ἐκδιδόμενα («συμμαρτυρίαι») συνετάσσοντο καὶ παρείχοντο μὲ τὸ ἀσθηρὸν αὐτὸ πνεῦμα, ὁ Κλῆρος δὲν θὰ εἶχε σκιάς καὶ ἔλκη καὶ ἡ ποιτικὴ του στάθμη θὰ ἦτο γενικῶς ὑψηλή. Ἐπιπολαιότης εἰς τοιαῦτα ζητήματα εἶναι βαρὺν κατάκριμα.

Αἱ μητέρες ἱερέων.

Ἡ ἔρευνα τὴν ὁποίαν διενήργησε προσφάτως τὸ Ἄνωτερον Ἱερατικὸν Φροντιστήριον Τήνου μεταξὺ μητέρων ἱερέων ὑπῆρξε

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

ΣΤΑΥΡΟΣ, Η ΩΡΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Οἱ θαυμάσιοι ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ ἀποδεικνύουν ὄλην τὴν μεταβολήν, ἡ ὁποία συνετελέσθη διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου ὡς πρὸς τὴν ἀξιολόγησιν τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ.

Ὁ Σταυρὸς ἦτο βδελυρόν, ἀποτρόπαιον καὶ ἀτιμωτικώτατον θανατηφόρον ὄργανον, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον οἱ χεῖριστοι μόνον τῶν κακούργων ἀνηρτῶντο. Ἡ σταύρωσις, ἡ ὁποία εἶχεν ἀτιμωτικὸν χαρακτῆρα, ἐχαρακτηρίζετο ὡς «ἐπονείδιστος θάνατος»¹, ὡς «*deforme spectaculum*» (ἀποτρόπαιον θέαμα)², ὡς «φρικτὸν θέαμα»³, ὡς «*foeditas supplicii*» (βδελυγμία τῆς ποι-

1 Ἰωάννης Χρυσόστομος: Migne Ἐ. Π. 59, 457.

2. Tit. Liv., I, 26, 10.

3. Ψ. Γρηγορίου, Χριστὸς πάσχων, στίχ. 1105, 1219 ἐν Migne Ἐ. Π. Π. 38, σελ. 224, 234.

λίαν ἱκανοποιητικῇ. Εἰς τὰς γυναῖκας αὐτὰς πρὸς ἡξιώθησαν νὰ προσφέρουν τοὺς βλαστοὺς τῶν εἰς τὸν Κλήρον, διεπιστώθη ὅτι κυριαρχεῖ μία φωτεινὴ νοοτροπία ἐνθυμίζουσα τὴν Ἀνθοῦσαν, τὴν Ἐμμέλειαν, τὴν Νόναν, τὴν Μόνικαν, μητέρας αἱ ὁποῖαι ἔδωσαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μεγάλους Πατέρας καὶ Διδασκάλους, κορυφαῖα σεμνώματα τοῦ Κλήρου.

Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ δίδει λαβὴν εἰς τὴν σκέψιν ὅτι θὰ ἐπεβάλλετο ἤδη ἢ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας μας διαφώτισις τῶν Ἑλληνίδων, ὥστε περισσότεραι εἰς τὸ μέλλον νὰ εἶναι αἱ μητέρες πρὸς τὸ ἔχον τὴν ἀγίαν φιλοδοξίαν νὰ χαρίσων εἰς τὸν Κλήρον τέκνων, παιδεύουσαι αὐτὰ ἐν νοθεσίᾳ Κυρίου καὶ καλλιεργοῦσαι εἰς τὰς ψυχὰς τῶν βλαστῶν τῶν τὸν πόθον τῆς ἱερωσύνης. Οὕτω θὰ ἀξιεθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἱερατικῶν κλήσεων καὶ ἡ ποιότης τοῦ Κλήρου μας θὰ ἐξυψωθῆ.

νῆς»⁴. Ὁ Σταυρὸς ἐκαλεῖτο «arbor infelix» (ξύλον ἐπονειδιστον)⁵, ὡς «ὄργανον τῆς βαρυτάτης ποινῆς»⁶.

Διὰ τῆς θυσίας ὁμοῦ τοῦ Χριστοῦ «ἀνυψώθη σελαγίζων ὁ Σταυρὸς ὑπεράνω μετρημένων θόλων. Ἐκόσμησε θρόνους αὐτοκρατόρων καὶ μαργαριτοκόλλητα στέμματα. Ἐλαμψεν ὡς παράσημον ἀρετῆς καὶ ἀνδρείας εἰς τὰ στήθη. Προηγήθη ὡς σημαία ἐλπιδοφόρος ἐπὶ κεφαλῆς νικηφόρων ἐκπολιτιστικῶν στρατιῶν. Ἐστόλισε τὸν λαιμὸν παρθένων καὶ ξανθοκόμων νηπίων. Ἐσημειώθη ὡς σημεῖον σελασφόρον ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν πιστευόντων. Ἀνεγνωρίσθη ὡς διεθνὲς σῆμα παγκοσμῶς εὐεργετικῶν σωματείων. Ἐπεσκίασε παρήγορος τὸν τελευταῖον ὕπνον τῶν νεκρῶν εἰς τὰς σιγηλὰς νεκροπόλεις των. Ὁρθώθη ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς γῆς ὡς πυρίμορφον Εὐαγγέλιον διδάσκον πᾶσαν τάξιν καὶ πᾶσαν ἠθικὴν κατάστασιν»⁷.

Χαρακτηριστικῶς οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας μας πρὸς τὸν τίμιον Σταυρὸν τονίζουν, ὅτι τὸ ὄργανον τῆς θανατικῆς καταδίκης διὰ τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου ἐγένετο «ὁ φύλαξ πάσης τῆς οἴκουμένης», «ἡ ὠραιότης τῆς Ἐκκλησίας», «βασιλέων τὸ κραταίωμα», «πιστῶν τὸ στήριγμα» καὶ «ἀγγέλων ἡ δόξα»⁸.

«Χαίροις ὁ Ζωηφόρος Σταυρὸς, τῆς εὐσεβείας τὸ ἀήττητον τρόπαιον, ἡ θύρα τοῦ Παραδείσου, ὁ τῶν πιστῶν στηριγμός, τὸ τῆς Ἐκκλησίας περιτείχισμα· δι' οὗ ἐξηφάνισται ἡ φθορὰ καὶ κατήρηται, καὶ κατεπόθη τοῦ θανάτου ἡ δύναμις, καὶ ὑψώθημεν ἀπὸ γῆς πρὸς οὐράνια. Ὅπλον ἀκαταμάχητον, δαιμόνων ἀντίπαλε, δόξα Μαρτύρων, Ὅσιων ὡς ἀληθῶς ἐγκαλλώπισμα, λιμὴν σωτηρίας, ὁ δωρούμενος τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος»⁹.

4. Tit. Liv., I, 26, 10.

5. Ἐνθ' ἀνωτ., I, 26, 5 ἐξ.

6. Λεων. Φιλίππιδου, Ἱστορία τῆς ἐποχῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης, Ἀθήναι 1958, σελ. 339 - 340, ἔνθα ἰδὲ περισσότερα σχετικῶς.

7. Κωνσταντίνου Καλλιπικοῦ, 52 ὁμιλίαι, ἐν Ἀθήναις 1927, σελ. 143.

8. Μηναιὸν τοῦ Σεπτεμβρίου, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐν Ἀθήναις 1959, σελ. 101.

9. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 97.

Ἡ θαυμασία αὐτὴ μεταβολὴ ὡς πρὸς τὴν ἀξιολόγησιν τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ ἔχει ὡς αἰτίαν τῆς τὸ γεγονός, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ συνετελέσθη ἡ μεγαλυτέρα νίκη τῆς παγκοσμίου ἱστορίας. Πρόκειται περὶ τῆς νίκης τοῦ Ἐσταυρωμένου. Βεβαίως πρὸς στιγμὴν ἐφάνη ὁ Ἐσταυρωμένος ὡς ἠττημένος, θανατωθεὶς ὡς κοινὸς ἐγκληματίας. Ἐμυκτηρίσθη καὶ ἐνεπαίχθη. «Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινουντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες· οὐά, ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν! Σῶσον σεαυτὸν καὶ κατάβα ἀπὸ τοῦ Σταυραῦ. Ὅμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον· ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι» (Μάρκ. ιε', 29-31). Εἶναι λοιπὸν εὐεξήγητον, ὅτι ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου ἀπέβη «Ἰουδαίους μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρία» (Α' Κορ. α', 23). Παρὰ ταῦτα ὁ Ἐσταυρωμένος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ διὰ τοῦ Σταυροῦ κατήγαγε τὴν μεγίστην νίκην ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ. Ἐνίκησε τὰς δυνάμεις τοῦ κακοῦ καὶ ἐξεμηδένισε τὴν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων κυριαρχίαν τοῦ Σατανᾶ. Ὡραία σχετικῶς εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου χρησιμοποιοιμένη εἰκὼν: Ὁ Κύριος, λέγει, διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ μᾶς ἐχάρισεν ὅλα τὰ παραπτώματα. Καὶ ἔσβυσεν ὀλοτελῶς τὸ εἰς βάρος μας χρεωστικὸν γραμμάτιον... Αὐτὸ ὁ Κύριος τὸ ἐσήκωσεν ἀπὸ τὸ μέσον καὶ τὸ ἐκάρφωσεν εἰς τὸν Σταυρόν, ὅπου μὲ τὸ αἷμά Του τὸ ἔσβυσεν. Ἐκεῖ εἰς τὸν Σταυτὸν ἔγδυσε τὰς πονηρὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας καὶ τὰς διεπόμευσε καὶ κατεντρόπιασεν αὐτὰς φανερὰ ἐμπρὸς εἰς ὄλον τὸν πνευματικὸν κόσμον καὶ ἔσυρε τοὺς δαίμονας νικημένους ἐν θριαμβευτικῇ πομπῇ. Καὶ ἐπέτυχε τοῦτο δι' αὐτοῦ, ἦτοι τοῦ Σταυροῦ, ὁ ὁποῖος ἐγίνε διὰ τὸν Χριστὸν θριαμβευτικὸν ἄρμα νικητοῦ» (Κολ. β', 13-15)¹⁰. Διὰ τοῦ Σταυροῦ ὁ Ἰησοῦς εἰσήλθεν εἰς τὴν αἰωνίαν δόξαν Του. Διὰ τοῦ Σταυροῦ κατέστη ὁ Κύριος καὶ ἡ Κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας Του, «ἦν περιεποιήσατο

10. Π. Τρεμπέλα, Ἡ Κ. Δ. μετὰ συντόμου ἐρμηνείας. Αἱ Ἐπιστολαὶ καὶ ἡ Ἀποκάλυψις, Ἀθῆναι 1955, σελ. 283.

Ἑνοριακά

**ΤΑ ΕΝΟΡΙΑΚΑ — ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ
ΤΟΥ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ**

19. Δυνατότης προσφορᾶς ἐνισχύσεως δι' ὄλους

«Ὅποιος ἐκ τῶν ἀγαπητῶν μελῶν τῆς ἐνορίας μας ἐπιθυμεῖ νὰ βοηθήσῃ κατὰ ἕνα τρόπον τὸ ἔργον τῆς ἐνοριακῆς μας νεότητος, παρακαλῶ νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά του, τὴν διεύθυνσιν καὶ τὸ τηλέφωνον καὶ νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ Ναοῦ, ὅπου δύναται νὰ προμηθευθῇ καὶ ἕν εἰδικὸν τεμάχιον χάρτου.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω παρακαλῶ:

Ὅσοι ἐπιθυμεῖτε νὰ θέσῃτε εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἐργασίας αὐτῆς ἕνα χῶρον εἰς τὴν οἰκίαν σας ἢ ἄλλοῦ διὰ τὴν λειτουργίαν ἐνὸς τμήματος μὲ 15 παιδιά κάθε Κυριακὴν, ὥραν 10.30-11.30 νὰ σημειώσῃτε εἰς τὸ δελτίον αὐτὸ τὴν φράσιν: Διαθέτω χῶρον. Ὅσοι ἐπιθυμεῖτε νὰ διαθέσῃτε διάφορα εἶδη, τὰ ὅποια τυχὸν θὰ μᾶς εἶναι ἀπαραίτητα, π.χ. καθίσματα, πίνακας, βιβλία κ.λ. νὰ σημειώσῃτε τὴν φράσιν: Διαθέτω βοήθειαν εἰς εἶδος.

Ὅσοι ἐπιθυμεῖτε νὰ προσφέρῃτε προσωπικὴν ὑπηρεσίαν εἰς διαφόρους τομεῖς, π.χ. εἰς μίαν Ἐπιτροπὴν Διακονίας Νεότητος, εἰς τὴν Ἐφορευτικὴν Ἐπιτροπὴν Κατηχητικῶν Σχολείων, γρα-

διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος» (Πράξ. κ', 28). Ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ σημαίνει τὴν λύτρωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὸν θρίαμβον τῆς ζωῆς ἐναντίον τοῦ θανάτου, τὴν ἔναρξιν τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, τὴν εἴσοδον εἰς τὴν δόξαν τοῦ οὐρανοῦ. Δικαίως λοιπὸν ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου ἐξυμνεῖται ὡς «τῶν δαιμόνων τὸ τρεῦμα».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

φικὴν ὑπηρεσίαν ἢ ἄλλο τι, νὰ σημειώσητε εἰς τὸ δελτίον: Προσωπικὴν Ὑπηρεσίαν. Ὅσοι δὲν δύνασθε διὰ διαφόρους λόγους νὰ δεσμευθῆτε αὐτὴν τὴν στιγμὴν καὶ ἐπιθυμεῖτε ν' ἀπαντήσητε ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἡμερῶν, σημειώσατε ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω καὶ τὴν φράσιν: Μὲ ἐπιφύλαξιν.

Ἡ παράκλησις αὐτὴ τῆς προσωπικῆς ὑπηρεσίας ἀπευθύνεται εἰς ὅλους τοὺς ἀγαπητοὺς ἐνορίτας μας ἀνεξαιρέτως. Εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐβοήθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ βοηθήσουν διὰ πρώτην φοράν. Ἰδιαιτέρως ἰσχύει διὰ νέους καὶ νέας, ἀποφοίτους Γυμνασίου, φοιτητὰς ἢ νεαροὺς ἐπιστήμονας. Ἐπίσης διὰ νεαρὰς κυρίας, αἱ ὅποια διαθέτουν παιδαγωγικὰς γνώσεις, σχετικὴν πείραν μὲ κατηχητικὰ ἢ εἶχον κατὰ τὸ παρελθὸν ἐργασθῆ εἰς διαφόρους νεανικὰς ομάδας ἢ ὀργανώσεις. Ὅσοι ἀνήκετε εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, νὰ σημειώσητε εἰς τὸ δελτίον καὶ τὴν λέξιν: Κατηχητῆς ἢ Κατηχήτρια ἢ Βοηθός.

Ὅσοι ἐπιθυμεῖτε νὰ βοηθήσητε εἰς περιπτώσεις προνοίας, αἱ ὅποια θὰ παρουσιασθοῦν εἰς ἓνα παιδί ἢ εἰς ἓνα κατηχητικὸν στέλεχος, νὰ σημειώσητε τὴν φράσιν: Προσφέρω ὑλικὴν βοήθειαν εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις.

Τὴν ἐπομένην Κυριακὴν θὰ γίνουσι αἱ ἐγγραφαὶ τῶν παιδιῶν καὶ ἡ κατανομὴ αὐτῶν εἰς τὰ διάφορα κατηχητικὰ τμήματα. Τὰ ἀγόρια τῶν τριῶν τελευταίων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου παρακαλοῦνται νὰ ἔλθουσι εἰς τὸν Ναόν, ὥραν 10.30 καὶ τὰ κορίτσια τὴν ἰδίαν ὥραν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἑστίας, ὁδὸς Χαλανδρίου. Τὰ ἀγόρια ὅλων τῶν τάξεων τοῦ Γυμνασίου παρακαλοῦνται νὰ ἔλθουσι ἐπίσης ὥραν 10.30 εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ Δήμου, κάτωθεν τοῦ Δημαρχείου. Τὰ κορίτσια τῶν τριῶν πρώτων τάξεων τοῦ Γυμνασίου νὰ ἔλθουσι τὴν ἰδίαν ὥραν εἰς τὸν Ναόν καὶ τὰ κορίτσια τῶν τριῶν τελευταίων τάξεων τοῦ Γυμνασίου τὴν ἰδίαν ὥραν εἰς τὸ παρεκκλήσιον, κάτωθι τοῦ Ναοῦ. Μετὰ τὰς ἐγγραφὰς θὰ γίνῃ καὶ ἡ ἀνάλογος κατανομὴ τῶν παιδιῶν εἰς τὰ ἐπὶ μέρους τμήματα»¹.

1. Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ὡς ἄνω ὁμιλίας.

20 Ἀξιολόγησις τῆς μεθόδου ἐργασίας

Εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην κατεβλήθη προσπάθεια, ὅπως παρουσιάσωμεν τὰς πρώτας ἐνεργείας εἰς τὰς ὁποίας προέβημεν ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ ποιμένου τῆς νεότητος μιᾶς συγκεκριμένης ἐνορίας. Σκοπὸς μας εἶναι ἡ ὀργάνωσις τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἐπὶ ὀρθοδόξων ἐκκλησιολογικῶν—ἐνοριακῶν βάσεων καὶ ἡ μέσω αὐτῶν διαποίμανσις τῆς νεότητος τῆς ἐνορίας.

Δὲν ὀμιλοῦμεν περὶ ὀργανώσεως τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἐν γένει ἢ περὶ διαποιμάνσεως τῆς νεότητος ὑπὸ μίαν γενικὴν καὶ ἀφηρημένην μορφήν. Τοῦτο πράττομεν διότι πιστεῦομεν, ὅτι τὰ θέματα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς ἐνοριακῆς μας ζωῆς δὲν λύονται διὰ θεωρητικῆς μελέτης ἢ διὰ τρόπων καὶ μεθόδων ἀναπτυσσομένων ἐκτὸς τῆς ἐνορίας. Πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζωνται κυρίως ἐντὸς τῆς ἐνορίας μὲ βάσιν τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν μας καὶ εἰς τὰ πλαίσια τῆς ζωῆς καὶ τῆς δραστηριότητος τῆς ἐνορίας.

Καὶ εἶναι φυσικόν, ἡ ζωὴ καὶ ἡ δραστηριότης τῆς ἐνορίας νὰ ἐξελίσσεται καὶ νὰ ἀναπτύσσεται μὲ βάσιν τὰς ἰδιαιτέρας δυνατότητας ἐκάστης ἐνορίας, τὰς ἰδιαιτέρας κλίσεις καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα τῶν μελῶν αὐτῆς. Οὐσιαστικὴν σημασίαν εἰς τὴν ζωὴν μιᾶς ἐνορίας καὶ εἰς τὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεως τῶν ἐπὶ μέρους προβλημάτων αὐτῆς ἀποκτοῦν τὰ εἰδικώτερα προβλήματα ἐκάστης, ὁ τρόπος σκέψεως τῶν μελῶν τῆς ἐνορίας καὶ ὁ τρόπος διὰ τοῦ ὁποίου τὰ μέλη τῆς ἐνορίας τοποθετοῦν τὸν ἑαυτὸν τῶν ἐντὸς τοῦ σώματος τῆς ἐνορίας καὶ ἔναντι τῶν δραστηριοτήτων αὐτῆς.

Ὅμιλοῦμεν λοιπὸν διὰ τὰ πρῶτα βήματα μιᾶς προσπάθειας, ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ βοηθήσῃ τοὺς νέους νὰ συνειδητοποιήσουν ὅτι εἶναι μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὰς προϋποθέσεις, ὥστε ἡ πρόσκλησις τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία ἀπευθύνει πρὸς τοὺς νέους νὰ ἔχῃ συνέπειαν. Ἐπιθυμεῖ νὰ συντελέσῃ ὥστε ἡ παρουσία τῶν νέων ἐν τῇ ἐνορίᾳ νὰ φέρῃ χαρακτῆρα οὐσιαστικόν: Νὰ εἶναι δημιουργικὴ ὄχι μόνον διὰ τοὺς ἰδίους τοὺς νέους, ἀλλὰ καὶ δι' ὀλόκληρον τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ ἐπειδὴ, ὡς ἐλέχθη, ἡ ἐνορία μόνον ὑπὸ συγκεκριμένην μορφήν δύναται νὰ ἐκκληφθῆ, ὁμιλοῦμεν διὰ τὴν ἐργασίαν μιᾶς συγκεκριμένης ἐνορίας, δηλαδὴ διὰ τὴν ἐνορίαν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀττικῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπηρετοῦμεν.

Ἐκλήθημεν νὰ διακονήσωμεν τοὺς νέους τῆς ἐνορίας αὐτῆς καὶ νὰ συντελέσωμεν διὰ τῆς ἐργασίας μας εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τῆς ἐνορίας.

Ἐπομένως πρόκειται διὰ μίαν ἐργασίαν, ἡ ὁποία ἀποβλέπει εἰς συγκεκριμένα πρόσωπα (τοὺς νέους τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς) καὶ βασιζέται εἰς συγκεκριμένους συνεργάτας (τοὺς ἐνορίτας τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς) καὶ ἐπιχειρεῖται βάσει συγκεκριμένων προϋποθέσεων πρακτικῆς καὶ οὐσιαστικῆς μορφῆς (τῶν προϋποθέσεων καὶ δυνατοτήτων τοῦ Προαστείου τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς).

Κατ' ἀκολουθίαν ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ἐργασίας δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῆ εἰς ἄλλας ἐνορίας ἐὰν προηγουμένως δὲν μελετηθοῦν καὶ δὲν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν αἱ ἰδιαιτέρας συνθήκαι ζωῆς τῆς ἐνορίας αὐτῆς.

Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον ἔχει βασικὴν σημασίαν διὰ τὴν ἐργασίαν εἰς κάθε ἐνορίαν, εἶναι αἱ θεολογικαὶ-ἐκκλησιολογικαὶ προϋποθέσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ αὐταὶ δι' ὁλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν, δι' ὅλας τὰς ἐνορίας. Ἐξ αὐτῶν τῶν προϋποθέσεων πρέπει νὰ ἐκκινήσῃ κάθε ἐργασία ἐν τῇ ἐνορίᾳ καὶ εἰς αὐτάς πρέπει νὰ ἀποβλέπη. Ἐὰν ἡ ἐνορία κατορθώσῃ νὰ θεμελιώσῃ τὴν ἐργασίαν της ἐπ' αὐτῶν τῶν ἰσχυρῶν βάσεων, τότε θεμελιώνει τὸ ἔργον της ἐπὶ τῆς πέτρας. Τὸ ἔργον αὐτὸ φέρει πάντοτε χαρακτῆρα ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἀποτελεῖ ἔκφρασιν τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ θὰ εἶναι τοῦτο ἡ καλυτέρα ἀπόδειξις, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι παροῦσα ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἀποτελεῖ τὸ φῶς τοῦ κόσμου, τὸ ἅλας τῆς γῆς.

Ἐὰν ἡ ἐργασία αὐτὴ βοηθήσῃ τοὺς ἀδελφοὺς—συνεφημερίους νὰ ἀποκτήσουν ἢ νὰ καλλιεργήσουν περισσότερον τὸ ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογικὸν κριτήριον διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα καθημερινῶς συναντοῦν εἰς τὴν διακονίαν των, τότε θὰ ἔχη ἡ μικρὰ αὐτὴ μελέτη ἐπιτύχη τὸν κυριώτερον σκοπὸν αὐτῆς.

(Συνεχίζεται)

Πρωτοπρ. Δρ. Α. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΓΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΓΡΑΦΩΝ

2. Προσπάθεια κατανόησης τῶν ἁγίων Γραφῶν.

Ἦτο μεσημβρία, ὡς μᾶς ἀναφέρουν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὅταν ὁ Αἰθίοψ εὐνοῦχος δυνάστης Κανδάκης τῆς βασιλίσσης τῶν Αἰθιοπῶν διέσχισεν ἐφ' ἄρματος τὴν ἔρημον ὁδὸν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν. Καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἄρματος ἀνεγίνωσκε τὸ χωρίον ΝΓ' 7,8 τοῦ Προφήτου Ἡσαίου. Ἀνεγίνωσκεν ἀλλὰ δὲν κατενόει τὴν ἀλληγορικὴν σημασίαν τοῦ χωρίου. Τότε ὁ διάκονος Φίλιππος, ὑπέκρινεν εἰς ἐντολὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, προσδραμῶν προσεκολλήθη τῷ ἄρματι καὶ ἠρώτησε τὸν ἀναγινώσκοντα δυνάστην· «Ἄρα γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;» (Πράξ. η' 30). Ὁ Αἰθίοψ δυνάστης ἀνομολογεῖ τὴν ἀδυναμίαν του νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ χωρίου καὶ ζητεῖ τὴν συνδρομὴν τοῦ ἀποστόλου.

Ἡ ἐρώτησις τοῦ Φιλίππου «ἄρα γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;», ἢ ὅποια παρέμεινεν ἔκτοτε κλασσικὴ, ἰσχύουσα διὰ πᾶσαν ὑψηλὴν πνευματικὴν ἐνασχόλησιν, εἰδικώτερον δὲ προκειμένης μελέτης τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν, δι' ἣν ἀπαιτεῖται ὁ φωτισμὸς τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ὑπὸ τῆς θείας χάριτος, ἀπευθύνεται μέχρι καὶ σήμερον πρὸς πάντας τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ κατανοήσωσι τὰ βαθέα νοήματα τῶν ἱερῶν βιβλίων. Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀπλὴ γνῶσις, ἐὰν δὲν συνοδεύηται ὑπὸ τῆς εὐσεβοῦς διαθέσεως καὶ τῆς ζωηρᾶς ἐφέσεως, ὑφ' ἧς καὶ ὁ εὐνοῦχος τῆς Κανδάκης, ἵνα εἰσδύσωμεν εἰς τὰς μυστικὰς ἐννοίας τῶν ἁγίων Γραφῶν. Δι' ἐκείνους οἵτινες δὲν ἔχουν ὡς κίνητρον τῆς ἐρεύνης τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσέβειαν, αἱ Ἱερὰι Γραφαὶ ὁμοιάζουν μὲ βιβλίον ἐσφραγισμένον, τὸ ὅποσον οἱ μὲν γνωρίζοντες γράμματα δὲν δύνανται ν' ἀναγνώσουν διότι «ἐσφράγισται», οἱ δὲ ἀγνοοῦντες τὴν ἀνάγνωσιν εὐρίσκονται ἐν ἀδυναμίᾳ ἐκ τούτου τοῦ λόγου ν' ἀναγνώσουν ταῦτα. «Καὶ ἔσονται ὑμῖν τὰ ρήματα πάντα ταῦτα ὡς οἱ λόγοι τοῦ βιβλίου τοῦ ἐσφραγισμένου τούτου, ὃ ἐὰν δῶσιν αὐτὸ ἀνθρώπῳ ἐπισταμένῳ γράμματα λέγοντες· ἀνάγνωθι ταῦτα· καὶ ἐρεῖ· οὐ δύναμαι ἀναγῶναι, ἐσφράγισται γάρ· καὶ δοθήσεται τὸ βιβλίον τοῦτο εἰς χεῖρας ἀνθρώπου μὴ ἐπισταμένου γράμματα, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ· ἀνάγνωθι τοῦτο· καὶ ἐρεῖ· οὐκ ἐπίσταμαι γράμματα» (Ἡσ. ΚΘ' 11-12).

Πόσῃν ἀξίαν ἔχει ἡ εὐσεβῆς διάθεσις εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἁγίων Γραφῶν! Ἄνθρωποι ἰδιῶται τῇ γνώσει ἐπληρώθησαν θείας σοφίας διότι ἐπίστευσαν καὶ ἐξεζήτησαν τὴν ἀλήθειαν. Καὶ οἱ σοφοὶ τῆς γῆς ἐμωράνθησαν εἰς τοὺς διαλογισμοὺς των καὶ ἐσκοτίσθη ἡ διάνοια αὐτῶν διότι ἔλλειπεν ὁ ἐσωτερικὸς φωτισμὸς. Ὅταν ἀπολέσῃ κανεὶς τὸ αἰσθητήριον τῆς ὁσφρήσεως, οὔτε τὰ εὖσυμα ἄνθη εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀπολαύσῃ, οὔτε τὰς δυσόσμους ἐστίας ν' ἀντιπαρέλθῃ ἐν σπουδῇ. Τοῦτ' αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ πολλοὺς φρονοῦντας περὶ ἑαυτῶν ὅτι κατέχουν ὅλην τὴν σοφίαν. Ἀπώλεσαν τὸ αἰσθητήριον τῆς γεύσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ καὶ παραμένουν οὕτω δι' ὄλου τοῦ βίου των ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς σεσηπυίας ἀνθρωπίνης σοφίας. Καὶ ὡς οἱ χοῦροι τρέφονται καὶ εὐφραίνονται μὲ τὴν βρωσίν παντὸς ἀκαθάρτου, ἐξαπλούμενοι ναυελῶς ἐντὸς τῆς βρωμερᾶς ἰλύος, ἀκριβῶς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διαβιοῦ καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅστις περιφρονεῖ τὰς ἁγίας Γραφάς. Τέρεται μὲ τὰ ρυπαρὰ ἔργα καὶ εὕρισκεῖ ψυχὰ γωγίαν καὶ εὐχαρίστησιν εἰς ψυχοφθόρα ἐντυπα, τὰ ὅποια κατὰ μυριάδας κυκλοφοροῦν εἰς τὴν ἐποχὴν μας, τῇ ἀνοχῇ τῶν ὑπευθύνων Κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν, εἰς ἅπαντα τὰ Χριστιανικὰ κράτη. Ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν ἐξ ἄλλης ἐπόψεως θεωροῦντες τὰ προβλήματα τοῦ κόσμου, θέτουσιν ἐν διωγμῷ τὴν θρησκείαν, καταγγέλλοντες τὰς ἁγίας Γραφάς ὡς «ὄπιον τῶν λαῶν». Καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς τελευταίους καὶ πρὸς πάντας τοὺς σεβομένους τὴν ἀλήθειαν καὶ τιμῶντας τὰς πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀξίας, ἀπευθύνεται τὸ ἐρώτημα: Εἶναι «ὄπιον τῶν λαῶν» αἱ δέκα ἐντολαί; Δηλητηριάζει τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων τὸ κήρυγμα τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου; Εἶναι «ὄπιον τῶν λαῶν» τὸ κήρυγμα τῆς ἀνεξικακίας καὶ τῆς συγγνώμης καὶ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ τῆς φιλαδελφίας καὶ τῆς ἐγκρατείας καὶ πάσης ἀρετῆς; Καὶ δὲν ἀποτελεῖ «ὄπιον τῶν λαῶν» ἡ ἄρνησις τοῦ Θεοῦ, ἡ τυφλὴ πίστις εἰς τὴν ὕλην καὶ ἡ θεοποίησις τοῦ ἀνθρωπίνου λογικοῦ, τὸ ὅποιον ἀπεδείχθη ἀνίκανον νὰ δώσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ λύσιν καὶ εἰς τὰ πλέον ἀπλᾶ προβλήματα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὠδήγησε ταύτην εἰς μυρίας ἀπογοητεύσεις καὶ καταστροφάς; Ἄρα γε πλανῶνται, «μὴ εἰδότες τὰς γραφάς»; (Ματθ. κβ' 29). Ἀνθρώπινον τὸ πλανᾶσθαι, λόγῳ τῶν ποικίλων ἀδυναμιῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Τὸ νὰ ἐμμένῃ ὅμως κανεὶς εἰς τὴν πλάνην καὶ νὰ τὴν προβάλλῃ ὡς δόγμα, ἀποδεικνύει καὶ ἐπιβεβαιοῖ τὴν λογικὴν καὶ ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν παρακμὴν του. Στῶμεν μετὰ φόβου ἐνώπιον παραχαρακτῶν τῆς ἀληθείας. Διότι ἔγιναν αὐτόχρονα δημόσιοι κίνδυνοι. Ἐγιναν στυγνοὶ δολοφόνοι ψυχῶν. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν δὲν ἀποστραφῇ μετὰ βδελυγμίας τὰς τοιαύτας

μωρολογίας και κενοδοξίας και δὲν ἐπιστραφῆ ἐπὶ τὸν Κύριον, κρᾶζων ὡς ὁ εὐσεβὴς Ψαλμῶδὸς «Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμοὺς μου, και κατανόησω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου» (Ψαλμ. ΡΙΗ' 18).

3. Ἡ θεοπνευστία τῶν ἁγίων Γραφῶν και ἡ ἀνάγκη τῆς ἐφαρμογῆς των.

Οὐδενὸς τὴν ἀντίληψιν διαφεύγει τὸ γεγονός ὅτι ὁ παρὼν βίος ὁμοιάζει πρὸς πέλαγος τεταραγμένον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κλυδωνίζεται και παραπαίει και ἀναμένει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὴν καταστροφὴν τὸ ἀνθρώπινον σκάφος. Ἄσχημοι και διάσημοι, πένητες και πλούσιοι, ἀφανεῖς και ἔνδοξοι, ἄσοφοι και σοφοὶ εἰς τὴν ἴδιαν μοῖραν ὑπόκεινται. Εἰς αὐτὴν τὴν ἀγωνιώδη πάλην πρὸς τὰ ἄγρια κύματα, ὡς εἶναι τὰ πάθη, τὰ μίση και αἱ πάσης φύσεως ἀντιξοότητες, τὰς ὁποίας πλειστάκις αὐτοὶ ἡμεῖς προκαλοῦμεν, ὁ ἄνθρωπος ἀναζητεῖ τὸν εὐορμον λιμένα διὰ νὰ εὔρη τὴν ἀσφάλειαν και τὴν γαλήνην. Καὶ ἐνῶ ὁ λιμὴν αὐτὸς εἶναι ἐγγὺς οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι τὸν παραπλέουσι χωρὶς νὰ τὸν βλέπουν, διότι οἱ ὀφθαλμοὶ των εἶναι κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἀχλὺς και αἱ διόπτραι των ἔχουν ἐσφαλμένην τὴν ἀρίθμησιν τῆς ὁρατότητος ὥστε τὰ πάντα φαίνονται σκοτεινὰ και ἀπαίσιμα. Εἶναι ἡ ἀχλὺς τῆς ἀπιστίας ἡ ὁποία διαρκῶς ἀπομακρύνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς «Καλῆς Ἐλπίδος». Ἡ ἀποστασία ἐκ τοῦ Θεοῦ και ἡ ἄρνησις τῆς σοφίας και τῆς δυνάμεώς του ἀποτελοῦν τὴν αἰτίαν ὄλων τῶν δειῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὁ εὐδιδος λιμὴν, ὅστις ἀναμένει πάντα ἄνθρωπον θέλοντα νὰ γνωρίσῃ τὴν γαλήνην και τὴν ἀλήθειαν και νὰ ἐπιτύχῃ τὴν σωτηρίαν του, εἶναι ὁ Θεῖος Νόμος, αἱ ἅγιοι Γραφαί, αἱ ὁποῖαι εἶναι αὐτὴ ἡ πνοὴ τοῦ Θεοῦ, ὅστις διὰ τῶν Προφητῶν και τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ και τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ὠμίλησε. Εἶναι πεπληρωμένοι θείου Πνεύματος και θείας σοφίας, διότι κατὰ θεῖαν ἔμπνευσιν ἐγράφησαν, ὡς ἐπιμαρτυρεῖ τοῦτο ἡ αἰωνιότης τῶν ἀληθειῶν αὐτῶν, τὸ ἀπαραμίλλον ὕφος, αἱ ὑψηλαὶ διδασκαλίαι και τὰ ψυχοσωτήρια ἐντάλματα, ἅτινα παρεκίνησαν μυριάδας ἀνθρώπων μέχρι και αὐτοῦ τοῦ θανάτου. Ἐπιβεβαιοῖ τοῦτο ἡ προφητικὴ των δύναμις και ἡ ἐπαλήθευσις γεγονότων περὶ ὧν ἐλάλησαν θεόπνευστοι ἄνδρες, ἅτινα γεγονότα δὲν ἦτο ἀνθρωπίνως δυνατόν νὰ προβλεφθοῦν μὲ τόσῃν ἀκρίβειαν και διὰ χρόνον τόσον ἀπομεμακρυσμένον ἀπὸ τῆς προρρήσεώς των. Ἐπὶ πλεον τὰ γεγονότα ταῦτα συνοδεύονται ὑπὸ τῆς ἐκδήλου ἐπεμβάσεως τοῦ Θεοῦ, διὰ θαυμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀδιαμφισβήτητα και παρέ-

χουν ἐναργῆ ἀπόδειξιν τῆς ὑπερφυσικῆς καταγωγῆς των. Περὶ τούτου ἔχομεν τὴν ἀδιάψευστον μαρτυρίαν τοῦ ἀποστόλου Παύλου· «συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημεῖοις τε καὶ τέρασι καὶ ποικίλαις δυνάμεσι καὶ πνεύματος Ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν» (Ἐβρ. β' 4). Ἐξ ἄλλου ὁ Ἀπόστολος γράφων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, τονίζει ὅτι πᾶν ὅ,τι κατώρθωσε καὶ ὅ,τι ἐπετέλεσεν ἐν τῇ ἀποστολικῇ του διακονίᾳ, τὸ ἐπραξεν ἐνεργῶν οὐχὶ ἐξ ἰδίας δυνάμεως ἀλλὰ διὰ μόνης τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ· «Οὐ γὰρ τολμήσω λαλεῖν τι ὧν οὐ κατειργάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἔθνῶν λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει Πνεύματος Θεοῦ» (Ῥωμ. ιε' 18-19). Ὑπὸ τὸ ἴδιον πνεῦμα, γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους ὑπομιμνήσκει ὅτι· «Τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ἐν σημεῖοις καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι» (Β' Κορ. ιβ' 12).

Ἡ θεοπνευστία τῶν ἁγίων Γραφῶν εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως. Ἡ ὑπεροχὴ τῶν νοημάτων καὶ ἡ ἀκατάλυτος δύναμις τῶν ἀληθειῶν προκαλοῦν τὸν θαυμασμόν τῶν συνेतῶν μελετητῶν. Αὗται προβάλλουν ὡς κῶδιξ ζωῆς αἰωνίου, ἐξασφαλίζουσαι τὴν προκοπὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν σωτηρίαν του. Ἡ διάνοια τοῦ οὐρανοβάμονος Ἀποστόλου δὲν ἐπλανᾶτο, ὅταν ἀπηύθυνε πρὸς τὸ πνευματικόν του τέκνον τὸν Τιμόθεον, τὴν παραίνεσιν· «Ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερά ᾗ ἐν πᾶσιν» (Α' Τιμ. δ' 15). Οὐδεὶς ἄλλος ἦτο εἰς θέσιν ὅσον ὁ βαθὺς ἐκεῖνος μελετητῆς τῶν Γραφῶν, νὰ μᾶς βεβαιώσῃ ὅτι· «πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄρτιος ᾗ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος» (Β' Τιμ. γ' 16-17). Ἐμβριθῆς τῶν ἱερῶν βιβλίων γνώστης ὁ πρωτοκορυφαῖος Ἀπόστολος ἐπιθυμεῖ ὅπως μεταδώσῃ τὰ πλοῦσια τῆς ἀγίας Γραφῆς πνευματικὰ χαρίσματα εἰς ἀπάσας τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὁ λόγος τοῦ ὁποίου νὰ ἐγκαθιδρυθῇ μονίμως εἰς τὰς καρδίας τῶν Χριστιανῶν καὶ ν' ἀποτελέσῃ τὸν μοναδικὸν γνώμονα τῶν σχέψεών των, τῶν διαθέσεων καὶ τῶν πράξεών των· «Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι ἄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ» (Κολασσ. γ' 16).

Τοιαυτὴ ἦτο ἡ περὶ τῆς ἀξίας τῶν ἁγίων Γραφῶν ἀντίληψις τοῦ θεοῦ Παύλου. Καὶ ἀσφαλῶς δὲν ἦτο ἐσφαλμένη. Διότι, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος, ὁσάκις οἱ ἄνθρωποι περιεφρόνησαν τὸν «λόγον τῆς ἀληθείας», τὸν θεῖον Νό-

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟ

ΙΧ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΚΑΠΑΝΕΩΝ

Σε προηγούμενο κεφάλαιο μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἀναφέρωμε μὲ λίγα λόγια τὴν προσφορά τῶν μοναχῶν στὴν ὀρθόδοξη Θεολογία μας. Τὸ θέμα εἶναι πλατὺ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον μεγάλο γιὰ τὴν πολύτιμη τούτη συμβολή, γι' αὐτὸ καὶ κρίνομε ἀναγκαῖο μερικὲς ἀκόμη γραμμὲς νὰ χαράξωμε σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο σὰν συμπλήρωσι καὶ ἐπέκτασι τῶν ὅσων ἐκεῖ εἶναι σημειωμένα.

Ἡ Θεολογία μας καὶ σὰν σύστημα χριστιανικῶν ἀληθειῶν καὶ σὰν μέθοδος διὰ τὴν προσέγγισι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆ βίωσι τῆς ἀξίας τοῦ ἀγίου, ὀφείλει πολλὰ στοὺς μεγάλους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας μας ποὺ σχεδὸν ὅλοι τους βγήκαν μέσα ἀπὸ τὰ μοναχικὰ «καταγῶγια». Αὐτοὶ μὲ πάθος ἱερὸ καὶ ζῆλο ἔνθεο ἀγωνίσθησαν τόσο γιὰ τὴ διαμόρφωσι τοῦ δόγματος ὅσο καὶ γιὰ τὴν παραφυλακὴ αὐτοῦ ἀπὸ τὶς αἰρετικὲς πλάνες. Καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα οἱ μοναχοὶ ἐτόνισαν ὅσο κανεὶς ἄλλος τὸν Χριστοκεντρικὸ χαρακτήρα τῆς ἀληθινῆς Θεολογίας ποὺ τοποθετεῖ πάνω στὴ χρυσῆ βᾶσι ὅλα τὰ μεταφυσικὰ προβλήματα τοῦ εἶδους τῆς. Ἡ Θεολογία σὰν «πρώτη θεωρία» δέχθηκε τὴ γόνιμη συνεισφορά τῶν μοναχῶν πάνω στὸ σημεῖο τοῦτο, ποὺ ἡ μετέπειτα ἐξέλιξις ἐδειξε πόσο πολύτιμη στάθηκε γιὰ τὴν ὀλοκλήρωσι τῆς θεολογικῆς διδασκαλίας καὶ σκέψεως. Χωρὶς αὐτὴ θὰ ὑπῆρχε ἄμεσος ὁ κίνδυνος παρεκκλίσεως καὶ ἐκτροπῆς σὲ ἓνα ἀνθρωποκεντρικὸ σύστημα γνώσεων ἀνίσχυρο νὰ ἀντιμετωπίσῃ μὲ ἐπιτυχία τὰ βαθύτερα καὶ ἐσώτερα προβλήματα τοῦ εἶναι καὶ νὰ ἀναχθῇ σὲ ἀληθινὴ μὰ καὶ μοναδικὴ κοσμοθεωρία. Ὁ Χριστοκεντρι-

μον, κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. Ἄς ἐγκύψωμεν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς εἰς τὴν μελέτην τῶν ἱερῶν Γραμμάτων καὶ ἄς καταστήσωμεν τὴν ὑψηλὴν διδασκαλίαν των βίωμά μας. Καὶ ὄχι μόνον ἰδικόν μας βίωμα ἀλλὰ καὶ κατευθυντήριον γραμμὴν τῆς ζωῆς τῶν μελλουσῶν γενεῶν, ὡς ὁ Θεόπνευστος συγγραφεὺς τοῦ Δευτερονομίου συνεβούλευε πρὸς τὸν Ἰσραὴλ· «Καὶ προβιάσεις αὐτὰ τοὺς υἱούς σου, καὶ λαλήσεις ἐν αὐτοῖς καθήμενος ἐν οἴκῳ καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ καὶ κοιταζόμενος καὶ διανιστάμενος· καὶ ἀφάψεις αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῇ χειρὸς σου, καὶ ἔσται ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν σου· καὶ γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιας τῶν οἰκιῶν ὑμῶν καὶ τῶν πυλῶν ὑμῶν» (Δευτ. ΣΤ' 7-9).

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

σμός αποτελεί τὴν ἀπαράβατη ἀρχὴ πού οἱ μοναχοὶ-Πατέρες ἔθεσαν σάν ὄρο γιά τὴν πρόοδο τῆς χριστιανικῆς σκέψεως. Καί οἱ πρῶτες θεολογικῆς σχολῆς μέσα στὴν δογματικὴ περιδίνηση τῶν πρῶτων χρόνων, χάρις σ' αὐτὸν μπόρεσαν νὰ προσφέρουν μιὰ θετικὴ ὑπηρεσία.

Ἡ Τριαδολογία ἔπειτα, ὀφείλει τὸ πᾶν στοὺς Πατέρες. Γιατὶ αὐτοὶ μὲ τὴν σκέψη τους τὴ γονιμοποιημένη μέσα στοῦ μοναχισμοῦ τὴν ἀναγεννητικὴ ἀτμόσφαιρα, μπόρεσαν νὰ δώσουν στο Μυστήριον τοῦτο μιὰ μορφή ἀντάξιά του, καὶ καθώρισαν τὴ μυστηριώδη σχέσι πὺ ἐνώνει τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγ. Τριάδος κάνοντας χρῆσι μὲ φειδῶ καὶ περίσκεψι ὄρων καὶ ἐννοιῶν διαλεγμένων μὲ ἐπιμέλεια καὶ σχολαστικότητα, βγάζοντας ἔξω ἀπὸ τὸν θεολογικὸ περίβολο τὶς ἀμφίβολες καὶ συγκεχυμένες θεωρίες καὶ πλάνες τοῦ στωϊκισμοῦ, τοῦ νεοπλατωνισμοῦ ἢ τοῦ δυαλισμοῦ, καὶ δίδοντας στὴν Ἐκκλησίαν τὴ δυνατότητα νὰ ἀποφανθῆ τελεσίδικα καὶ συνοδικὰ πάνω της. Ἔτσι ἂν σήμερα ἡ Θεολογία μπορῆ νὰ ξεχωρίζη τὴν ἐνότητα τῶν προσώπων ἀπ' τὸ ἓνα μέρος καὶ τὴν διάκρισί των ἀπὸ τὸ ἄλλο, τὸ ὀφείλει ἀποκλειστικὰ στῶν Πατέρων ἐκείνων τὶς κατευθύνσεις πού καὶ θεόπνευστες καὶ πρακτικῆς ἦσαν.

Ἀργότερα ἡ Μυστικὴ Θεολογία θὰ βρῆ στὰ πρόσωπα αὐτῶν τῶν μοναχῶν τοὺς ἐραστῆς «τῆς Σοφίας» πού θὰ ἀποδιώξουν μακρὰ ἀπ' τὴ θεολογικὴ σκέψη τὸν ἄκρατο λόγο, καὶ πού μὲ τὰ «Θεολογικὰ Κεφάλαιά» τους θὰ διανοίξουν νέους δρόμους καὶ ὀρίζοντες γιά τὴν θέωσι τοῦ ἀνθρώπου. Θὰ δημιουργήσουν ἓνα ὁλόκληρο θεωρητικὸ καὶ πρακτικὸ σύστημα κατανοήσεως τοῦ θείου. Θὰ δοκιμάσουν μὲ ἐπιτυχία τὴν αἴσθησι τοῦ Θεοῦ. Καὶ θὰ διδάξουν στοὺς πιστοὺς τὴ μέθοδο γιά τὴν ἀπολύτρωσι ἀπὸ τὰ βάρη τῆς ὑλικῆς περιβληματικῆς σάρκας καὶ γιά τὴν ἀποπνευματοποίησι τῶν ποικίλων ἐπιδιώξεων.

Ὅλοι οἱ κλάδοι τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας φέρουν ἔντονη δημιουργικὴ σφραγίδα τῶν μοναχῶν. Ἡ Δογματικὴ βρῆκε σ' αὐτοὺς τοὺς ἀληθινούς της μύστες πού μὲ σπάνια διορατικότητα καὶ δύναμι, θέτοντας εἰς ἐνέργεια τὸν φιλοσοφικὸ τους στοχασμὸ κατάρθρωσαν νὰ μᾶς κληροδοτήσουν ἓνα θαυμαστὸ σύνολο κανόνων βασισμένων πάνω στὴν Ἁγ. Γραφή, μακρὰ ἀπὸ κάθε ἄγονο συλλογισμὸ ἢ ἀνεδαφικὸ καὶ στεῖρο σχολαστικισμὸ. Ἡ Λειτουργικὴ ἔπειτα βρῆκε σ' αὐτοὺς ὄχι μόνο τοὺς θεωρητικούς της, ἀλλὰ καὶ τοὺς γνήσιους λάτρεις τοῦ Θεοῦ πού ξεπέρασαν τὶς συνηθισμένες συμβατικότητες τῶν τύπων καὶ προχώρησαν εἰς βάθος καὶ οὐσία. Τὰ μοναστικά καθιδρύματα ἔγιναν πρότυπα ἀληθινῆς λατρείας. Καὶ μέσα σ' αὐτὰ μέχρι

καὶ σήμερα ἀκόμη τηροῦνται τὰ «Τυπικά» μὲ εὐλάβεια στὴν παράδοσι, σὰν μιὰ μορφή ποῦ διευκολύνει στὴν ἀνύψωσι τῆς καρδίας καὶ στὴν κατάφασι κάθε θρησκευτικῆς θεϊκῆς ἐμπειρίας. Ἡ Κατήχησι καὶ σὰν ἀπολογία μὰ καὶ σὰν εἰσαγωγή στὰ θεμέλια τῆς πίστεως τοὺς μοναχοὺς ἔχει σὰν πρώτους μύστας καὶ κήρυκας. Πόσα δὲν τοὺς ὀφείλει! Ἀπὸ τὴν κάθε τους σκοπιά, ἐπίσημη ἢ ὄχι, προσέφεραν ὅ,τι μπορούσαν γιὰ τὴν θεμελίωσι ἀρχῶν, γιὰ τὴν ἱεραποστολικὴ δρᾶσι, γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ψυχῶν. Ἡ Ὑμνολογία σὰν ἰδιαίτερος κλάδος τῆς Θεολογίας ἀπ' τοὺς μοναχοὺς μας καλλιιεργήθη καὶ ἀνεπτύχθη σὲ βαθμὸ ἐξαίρετο. Ὅ,τι θαυμαστὸ σὲ ἔκφρασι, σὲ σχῆμα λόγου, σὲ λογοτεχνικὴ καὶ ποιητικὴ ἀριτιότητα ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἡ πανανθρώπινη Γραμματεία, δὲν μπορεῖ νὰ παραβληθῇ οὔτε νὰ συγκριθῇ μὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀριστουργήματα τῆς ὑμνολογίας καὶ ποιήσεως ποῦ ἐκλεκτὲς ψυχὲς ἀφιερωμένων στὸ Θεὸ μοναχῶν συνέθεσαν «ἐν χρόνῳ καὶ τόπῳ» ἀλλὰ σὰν ὑπέρχονα, αἰώνια πνευματικὰ δημιουργήματα. Καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι κλάδοι καὶ τομεῖς τῆς ἐπιστήμης τῆς Θεολογίας φέρουν ἐμφανῆ τὰ δείγματα καὶ τὰ ἴχνη τῆς ἐπιδράσεως τῆς εὐεργετικῆς καὶ θετικῆς τῶν μοναχῶν.

Ἐφυγαν ἀπ' τὸν κόσμον οἱ μοναχοὶ γιὰ νὰ καταρτισθοῦν καὶ νὰ προοδεύσουν στὴν ἀρετή. Ποτίσθησαν ἀπ' τὰ ζωηφόρα νάματα τῆς μονώσεως καὶ τῆς περισυλλογῆς καὶ ἔπειτα ξεχύθησαν σὲ ἐμβάθυνσι πάνω στὰ μεταφυσικὰ καὶ ἄλλα προβλήματα τοῦ ἐπιστητοῦ δίνοντας λύσεις θαυμαστὲς σ' αὐτὰ. Αὐτὴ ἡ μόνωσι, ἡ μοναξιά ποῦ στὴν ἐποχὴ μας παρουσιάζεται σὰν μιὰ ἔντονη ἀντινομία μὲ δραματικὸ χαρακτήρα, ἔγινε γιὰ τοὺς μοναχοὺς ὁ βόμβυξ ὅπου ἐπτερώθησαν αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς των καὶ ἀνυψώθησαν σὲ δυσθεώρητα ὕψη. Ἐνας σύγχρονος γάλλος φιλόσοφος χωρὶς θρησκευτικὴ σκέψι εἶπε πὼς «ἡ μοναξιά εἶναι ἡ ἴδια ἡ κοινωνικὴ σχέσι σὰν βιώνεται μέσα στὴν ἀπελπισία». Ἡ ἀπαισιόδοξη αὐτὴ θεώρησι τῆς μονώσεως σὰν ἀπελπισίας, σὰν ἀρνητικῆς σχέσεως τοῦ ἐνός πρὸς τὸν ἄλλον, ποῦ εἶναι ἀπόρροια ἀπὸ τὸ χάσιμο κάθε ἠθικοῦ ἔρματος, καὶ συνέπεια τοῦ «θανάτου τοῦ Θεοῦ» μέσα στὶς ψυχὰς πολλῶν συνανθρώπων μας, δὲν εἶχε καμμία σχέσι μὲ τὴ γόνιμη μοναξιά τῶν μοναχῶν. Μέσα στὸ χάος ποῦ καθημερινὰ διευρύνει ὁ πολιτισμὸς μας, στὴ δίνη τῆς τεχνολογίας ποῦ ἀναστατώνει τὴ ζωὴ μας, ποῦ καιρὸς νὰ στοχασθοῦμε πάνω στὰ βαθειὰ προβλήματα τῆς ὑπάρξεως καὶ νὰ προβληματισθοῦμε σωστά! Καλπάζουμε ὅλοι στὰ τυφλά, μένοντες στὴν ἐπιφάνεια τῶν φαινομένων τοῦ κόσμου καὶ μὴ διαθέτοντας τὴ δύναμι νὰ εἰσχωρήσωμε στὸ βάθος τῆς οὐσίας

μας, ζοῦμε μὲ τὴν ψευδαίσθησι ὅτι κάνουμε τὸ καθήκον μας περιοριζόμενοι σὲ ἐπιφανειακὲς ἐκδηλώσεις εἴτε στοχασμοῦ εἴτε γνώσεως. Ὅμως οἱ πατέρες τοῦ Μοναχισμοῦ μας μέσα στὸ ἅγιο ἐκεῖνο κλίμα πέρασαν τὶς συμβατικότητες, πολέμησαν τὶς μικρότητες καὶ πέταξαν σὰν ἀετοὶ ψηλὰ στὰ καθάρια στρώματα τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας καὶ ἐπιστήμης, νοιώθοντας ὅτι μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ καταξίωσαν τὸν σκοπὸ τους καὶ ἔδιναν τὸ σιτομέτριο τῆς προσφορᾶς τους στὸν θρησκευόμενο καὶ μὴ συνάνθρωπο.

Δούλεψαν σκληρὰ στὸν τομέα τοῦτον οἱ μοναχοί. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς ἀντάμειψε τοὺς κόπους των. Ἔγιναν μεγάλοι χάρις στὴν ιδιότητά τους καὶ τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἐμβριθῆς τοῦ Μοναχισμοῦ μας κόσμος τὰ ἀπαράμιλλα δῶρα τῆς Θ. Προνοίας σ' αὐτοὺς τὰ καλούπιασε μέσα στὰ ὀρθόδοξα πλαίσια καὶ τὰ ἐσφυρηλάτησε μὲ τὴν ἄσκησι, καὶ τὰ ἀξιοποίησε γιὰ νὰ τὰ ἀποδώσει ἔπειτα στὴ ζωὴ γεμᾶτα πλούσιο περιεχόμενο. Οἱ πνευματικὲς ἐμπειρίες ποὺ αὐτοὶ γεύθησαν μέσα σ' ἓνα ἀπέριττο κελλί δὲν τοὺς ἐγκατέλειψαν οὔτε καὶ ὅταν ἄθελά τους ἄφησαν τὸν μοναχικὸ τρίβωνα γιὰ νὰ διακονήσουν ἀπὸ ἐπίσημες σκοπιῆς τὴν Ἐκκλησία. Μέχρι τέλους τῆς ζωῆς των οἱ ἐκ μοναχῶν Ἱεράρχαι κράτησαν βαθειὰ τὴν εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸ ἐργαστήριο τοῦτο τῶν σκαπανέων, τὸν τροφέα θεσμό.

Ἐκεῖνο ποὺ γιὰ μᾶς ἔχει σημασία τώρα εἶναι τοῦτο: ὅτι μέσα ἀπὸ τὰ οὐράνια τοῦ Μοναχισμοῦ μας σκηνώματα, τὶς φωλεὲς καὶ «τὶς ὀπὲς τῆς γῆς» ἐξεπήγασαν φωστῆρες πρώτου μεγέθους, ἀνυπερβλήτου κάλλους καὶ ἀφθάστου μεγαλείου ποὺ προσέφεραν ὄχι μόνον στὴν κοινωνία καὶ τὸν συνάνθρωπο ἀλλὰ καὶ στὴν Ἐκκλησία σὰν θεσμὸ καὶ στὴν ἐπιστήμη. Καὶ ἡ προσφορὰ τους αὐτὴ δὲν θὰ ἦταν τόση πολλὴ καὶ τόσο μεγάλη ἐὰν δὲν εἶχε προηγηθῆ ἡ προπαιδεῖα καὶ ἡ προπαρασκευὴ μέσα στὶς μονῆς γιὰ 5 ἢ 10 ἢ 20 χρόνια.

Πίσω ἀπὸ τὶς μεγάλες μορφὲς ποὺ σπάνια βλέπει ἡ ἱστορία στὸ διάβα της συνηθίζομε νὰ ἐρευνοῦμε γιὰ νὰ διακρίνουμε τὴν αἰτία τῆς ιδιοφυίας, τὸ κίνητρο τῆς ἐπιτυχίας, τὸ λόγο τῆς ἐξαιρέτου ἐπιδόσεως. Πολλοὶ διακρίνουν μιὰ καλὴ μητέρα, μιὰ ἐπιμελημένη οἰκογενειακὴ ἀγωγή, μιὰ ἀρτία μόρφωσι. Γιὰ τοὺς δικούς μας Πατέρας, τοὺς ἥρωές μας θὰ πρέπει νὰ προσθέσωμε πὼς πίσω ἀπὸ τὰ ψηλὰ τους ἀναστήματα κρύβεται μιὰ πολυετῆς ἄσκησι, μιὰ συνειδητὴ θητεία στὶς ἀρχὲς τοῦ ὀρθοδόξου μας Μοναχισμοῦ. Κρύβεται μιὰ ζωὴ ἀφιερωμένη στὴν προσευχὴ καὶ τὴ μελέτη. Μιὰ ὀλάκερη ζωὴ ποὺ ἀναπνέει, ζῆ καὶ κινεῖται κάτω ἀπὸ τοῦ Μοναχισμοῦ μας τὴ θαλπωρὴ καὶ τὴ ζέσι.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΙΔΗΣ

«Θείας κοινωνοὶ φύσεως».

Η ΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

II. Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟ

Ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς θείας ἀγάπης; Ποιὰ εἶναι ἡ ἀποκορύφωσις τῆς; Μία καὶ μόνη· ἡ ὄρασις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἔνωσις μ' αὐτό. Αὐτὸς ποὺ ἀγαπᾷ βλέπει μὲ τὸν νοῦ του τὸν Θεόν, ἐνώνεται μὲ τὸν Θεόν. Μέσα σὲ μία κρυφὴ καὶ μυστικὴ σιγή, μέσα στὴν ἀφωνία τοῦ πνεύματος, ἡ καρδιὰ ποὺ ἀγαπᾷ, εἰσέρχεται μέσα στὸν θεῖο γνόφο καὶ στὴν θεϊκὴ θεωρία. Ἡ καρδιὰ ἢ πραγματικὰ κεκαθαρμένη μέσα στὸ πνεῦμα τῆς θείας ἀγάπης, μ' ἓναν ὑπέρολογο τρόπο, ποὺ ξεφεύγει τελείως ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ καὶ νοητὰ ἀνθρώπινα μέτρα, καταξιώνεται καὶ εἰσέρχεται στὸ ἀπρόσιτο φῶς, ὅπου κατοικεῖ ὁ Θεός. Ὁ τελείως ἄγνωστος γιὰ κάθε γνῶσι Θεός, ὁ ἀπρόσιτος στὴν οὐσία, ἀποκαλύπτεται στὴν καρδιὰ ποὺ τὸν ἀγαπᾷ. Ἡ ἀποκάλυψις γίνεται μέσα στὴν μυστικὴ σιγή. Ἐκεῖ συντελεῖται ἡ μύησις στὰ θεῖα μυστήρια. Ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος θεᾶται τὸν Θεόν.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος κυριαρχῆται ἀπὸ τὸ ἱερὸ πάθος τῆς ἀγάπης, κατευθύνεται μόνον πρὸς τὸν Θεόν. Γίνεται τελείως ἀναίσθητος γιὰ κάθε τι τὸ σαρκικὸ καὶ γήινο καὶ φέρεται καὶ καταλάμπεται ἀπὸ τὸ θεῖο καὶ ἄπειρο φῶς καὶ ἀρχίζει νὰ αἰσθάνεται τὸν ἄπειρο Θεό. Τὸ μακαριστὸ αὐτὸ ἅγιο πάθος τῆς ἀγάπης ἐνώνει τὸν νοῦ μὲ τις ὁράσεις τοῦ πνεύματος. Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ θύρα ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἰσέρχεται ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ βρεθῇ στὰ ἅγια τῶν ἁγίων. Ἐκεῖ ἀντικρύζει τὸ ἀπρόσιτο κάλλος τῆς ἁγίας καὶ βασιλικῆς Τριάδος. Ἔργο τέλειο τῆς ἀγάπης εἶναι ἡ ἔνωσις τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν ἄνθρωπο σὲ τέτοιο βαθμό, ὥστε ὁ μὲν Θεὸς νὰ γίνεται ἄνθρωπος, ὁ δὲ ἄνθρωπος ποὺ ἐδημιουργήθη κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ὅσον εἶναι δυνατὸ νὰ γίνεται Θεός, ὁλόκληρος νὰ εἶναι τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεὸν τὸ χάρισμα νὰ εἶναι θεός. Ἡ θεία ἀγάπη εἶναι ἡ σφραγίδα τῶν τελείων ποὺ ἀξιώθηκαν νὰ ζοῦν τὸν μυστικὸν περὶ Θεοῦ λόγον, εἶναι ἡ ὠλοκληρωμένη κάθαρσις τοῦ νοῦ καὶ ἡ τελεία ἀποκατάστασις ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου τῆς θείας εἰκόνας. Ἐξω ἀπὸ τὴν ἀγάπη, δὲν ὑπάρχει ἄλλο τι πιδ θεοειδές, πιδ μυστηριῶδες, ποὺ νὰ ὀδηγῆ κατὰ τὸν πιδ ὑψηλὸν τρόπο πρὸς τὴν θέωσι. Ἡ ἀγάπη εἶναι

κατὰ τὸν ἄ π. Παῦλον, ἡ ὑψίστη τῶν ἠθικῶν ἀξιών (Sche-
ler). Ὁ ἱερός Χρυσόστομος λέγει χαρακτηριστικά:
«Ἡ ἀγάπη ρίζα καὶ πηγὴ καὶ μήτηρ ἐστὶν ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν.
Καὶ ὡς ρίζα μυρίους τοὺς κλάδους τῆς ἀρετῆς ἀναδίδωσι,
καὶ ὡς πηγὴ πολλὰ τίκτει τὰ νάματα καὶ ὡς μήτηρ εἶσω τῶν
ἐαυτῆς κόλπων περισφίγγει τοὺς εἰς αὐτὴν καταφεύγοντας»¹⁴.
[Ἡ ἀγάπη εἶναι ρίζα καὶ πηγὴ καὶ μητέρα ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Σὰν
ρίζα βλαστάνει ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἀρετῆς. Σὰν πηγὴ ἀναβλύ-
ζει πολλὰ εὐλογημένα νερά. Σὰν μητέρα, μέσα στὶς δικῆς τῆς ἀγκά-
λες περισφίγγει ὅλους ἐκείνους ποὺ σ' αὐτὴν καταφεύγουν]. Εἶναι
ἀκόμη ἡ ἀγάπη συνεχῆς προσπάθεια μιμήσεως τοῦ παραδείγματος
ποὺ μᾶς ἄφησε ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Διηγοῦνται γιὰ
τὸν Ἐπίσκοπο Νόλης Παυλῖνο, ὅτι δὲν ἤθελε νὰ
διώξῃ ποτὲ κανένα πτωχὸ χωρὶς νὰ τὸν βοηθήσῃ. Ὅταν ἔδωσε
ὅλα του τὰ ὑπάρχοντα, μίᾳ πτωχῇ χήρᾳ τοῦ ἐζήτησε βοήθεια γιὰ
νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ παιδί της. Καὶ ὁ Ἐπίσκοπος ἐπούλησε τὸν ἑαυ-
τό του ὡς δοῦλο, ἔδωσε τὰ χρήματα στὴ πτωχῇ γυναῖκα καὶ αὐτὸς
εἰργάζετο σὲ κάποιον κτῆμα ὡς δοῦλος. Ἐμιμήθη ἔτσι ὁ Παυλῖνος
τὸν καλὸν Σαμαρείτη ποὺ ἔγινε δοῦλος γιὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν δούλη
ἀνθρωπότητα. Ἐμιμήθη τὸν Κύριο ποὺ ἐπαλήθη καὶ ἐσταυρώθη
ἀπὸ τοὺς δούλους γιὰ τὴν ἀγάπη αὐτῶν τῶν κακῶν καὶ ἁμαρτω-
λῶν δούλων.

Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος καθιστᾷ τὴν ἀγάπη κέντρο τῆς νέας ἐν Χρι-
στῷ ζωῆς. «Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ
προφῆται κρέμανται»¹⁵, δηλ. στὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς
τὸν πλησίον. Μία ἡγῶ τῶν λόγων αὐτῶν τοῦ Σωτῆρος εἶναι ὁ λό-
γος τοῦ ἄ π. Παύλου· «πλήρωμα νόμου ἢ ἀγάπη»¹⁶, καὶ τοῦ
ἁ δε λ φ ο θ έ ο υ Ἰακώβου ποὺ χαρακτηρίζει τὴν ἀγάπη
ὡς «νόμον βασιλικόν»¹⁷.

«Τῶν δὲ φθασάντων τὴν τελειότητα, λέγει ὁ ἅγιος Ἰσαὰκ
ὁ Σῦρος, τοῦτό ἐστι τὸ τεκμήριον. Ἐὰν καθ' ἡμέραν δεκάκις εἰς
καῦσιν παραδοθῶσιν ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τῶν ἀνθρώπων, οὐ κορέν-
νυνται ἐκ τούτων. Καθάπερ εἶπεν ὁ Μωϋσῆς τῷ Θεῷ· (Ἐξ. λβ',
31) εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μή, ἐξά-
λειπον καμὲ ἐκ τῆς βίβλου, ὡς ἔγραψες. Καὶ καθὼς ὁ μακάριος
Παῦλος, (Ρωμ. θ', γ') ἠθρόμην λέγων, ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ Χριστοῦ

14. P.G. 61, 150.

15. Ματθ. κβ' 40.

16. Ρωμ. ιγ' 10.

17. Ἰακώβ. β' 8.

ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ πάλιν. (Κολ. α' 24)
 Νῦν χαίρω ἐν ταῖς θλίψεσιν ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν. Καὶ οἱ λοιποὶ
 Ἀπόστολοι, ἀντὶ τοῦ πόθου τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων ἐδέξαντο
 θάνατον ἐν παντοίοις τρόποις»¹⁸. [Τὸ σημάδι ποῦ θὰ φανερώνη ὅτι
 ἔφθασε κανεὶς τὴν τελειότητα ἕνα εἶναι· Κάθε μέρα, δέκα φορές
 νὰ πέφτης μέσα στὴ φωτιά γιὰ χάρι τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ μὴν
 ἱκανοποιῆσαι ἀπὸ τὴν ἐνέργειά σου αὐτή. Ὅπως εἶπε ὁ Μωϋσῆς
 πρὸς τὸν Θεόν: Ἐὰν πρόκειται νὰ συγχωρήσης τὴν ἁμαρτία τους,
 συγχώρησέ την. Διαφορετικὰ ξέγραψε καὶ μένα ἀπὸ τὸ βιβλίον στὸ
 ὁποῖο μ' ἔγραψες. Καὶ καθὼς ἔλεγε ὁ μακάριος Παῦλος: Θὰ
 εὐχόμεθα ἐγὼ γιὰ χάρι τῶν ἀδελφῶν νὰ ἀναθεματισθῶ καὶ χωρισθῶ
 ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ πάλιν· τώρα χαίρω ποῦ εἶμαι μέσα σὲ θλίψεις
 γιὰ χάρι δική σας ποῦ κάποτε εἴσαστε εἰδωλολάτραι. Καὶ οἱ ὑπό-
 λοιποὶ Ἀπόστολοι ἀντὶ τῆς λαχτάρας νὰ ζήσουν ὅπως ὅλοι οἱ ἄν-
 θρωποι, δέχθησαν θάνατον μὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους].

Στὴν ἴδια του ὁμιλία ὁ ἅγιος Ἰσ α ἄ κ διερωτᾶται: «Καὶ τί ἐστὶ
 καρδιά ἐλεῆμων; καὶ οὐσίας καρδίας ὑπὲρ πάσης τῆς κτίσεως, ὑπὲρ
 τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῶν ὀρνέων καὶ τῶν ζώων, καὶ τῶν δαιμόνων,
 καὶ ὑπὲρ παντός κτίσματος. Καὶ ἐκ τῆς μνήμης αὐτῶν, καὶ τῆς
 θεωρίας αὐτῶν ρέουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ δάκρυα. Ἐκ τῆς πολ-
 λῆς καὶ σφοδρᾶς ἐλεημοσύνης τῆς συνεχούσης τὴν καρδίαν καὶ ἐκ
 τῆς πολλῆς καρτερίας σμικρύνεται ἡ καρδιά αὐτοῦ, καὶ οὐ δύναται
 βαστάξει ἢ ἀκοῦσαι, ἢ ἰδεῖν βλάβην τινά, ἢ λύπην μικρὰν ἐν τῇ
 κτίσει γενομένην. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὑπὲρ τῶν ἀλόγων, καὶ ὑπὲρ
 τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας, καὶ ὑπὲρ τῶν βλαπτόντων αὐτὸν ἐν
 πάσῃ ὥρᾳ εὐχὴν μετὰ δακρῶν προσφέρει, τοῦ φυλαχθῆναι αὐτοὺς
 καὶ ἰλασθῆναι αὐτοῖς· ὁμοίως καὶ ὑπὲρ τῆς φύσεως τῶν ἐρπετῶν
 ἐκ τῆς πολλῆς αὐτοῦ ἐλεημοσύνης τῆς κινουμένης ἐν τῇ καρδίᾳ
 αὐτοῦ ἀμέτρως καθ' ὁμοιότητα τοῦ Θεοῦ»¹⁹. [Τί σημαίνει καρδιά
 ἐλεῆμων; Ποιὰ καρδιά εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀγάπης; Εἶναι ἐκείνη ποῦ
 ἀπὸ ἀγάπης καὶ συμπόνια καίγεται γιὰ τὴν κτίσει ὀλόκληρη, γιὰ
 τοὺς ἀνθρώπους, γιὰ τὰ ὄρνεα καὶ τὰ ζῶα καὶ τοὺς δαίμονες καὶ
 καὶ γιὰ κάθε κτίσμα. Κι' ὅταν τὰ θυμᾶται καὶ τὰ βλέπη ὅλα
 αὐτά, τὰ μάτια του χύνουν δάκρυα. Ἀπὸ τὴν πολλὴ καὶ σφο-
 δρῆ ἐλεημοσύνη ποῦ διακατέχει τὴν καρδιά κι' ἀπὸ τὴν πολλὴ
 καρτερία, συμμαζεύεται καὶ στενεύει ἡ καρδιά του καὶ δὲν μπορεῖ
 ν' ἀνθέξῃ ἢ ν' ἀκούσῃ ἢ νὰ ἰδῇ κάποια βλάβη ἢ μικρὴ λύπη νὰ προ-
 ξενῆται μέσα στὴν κτίσει. Δι' αὐτὸ καὶ γιὰ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ γιὰ

18. Λόγος ΠΑ', σ. 307. Ἔκδ. Σπανοῦ.

19. Ἔ. ἄ. Λόγος ΠΑ', σ. 306.

τούς ἐχθρούς τῆς ἀληθείας, καὶ γι' αὐτούς πού τὸν βλάπτουν, σὲ κάθε ὥρα μὲ δάκρυα προσεύχεται νὰ τοὺς φυλάξῃ ὁ Θεὸς καὶ ἔλεως νὰ γίνῃ γι' αὐτούς. Τὸ ἴδιο προσεύχεται γιὰ τὰ ἔρπετά τῆς φύσεως. Κι' αὐτὸ τὸ κάνει ἀπὸ τὴν πολλὴ ἐλεημοσύνη πού εἶναι ζωντανὴ καὶ κινεῖται μέσα στὴν καρδιά του κατὰ τρόπο πού δὲν μετριέται καὶ πού τὸν κάνει νὰ γίνεται ὅμοιος μὲ τὸν Θεόν].

Στὸν δρόμο του γιὰ νὰ ἐνωθῇ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν Θεόν, καθόλου δὲν ἀποδοκιμάζει τὰ δημιουργήματα, ἀλλὰ συγκεντρώνει μέσα στὴν ἀγάπη του τὸν κόσμον τὸν διηρημένο ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, ὥστε μὲ τὴν θεϊκὴ χάρι νὰ μεταμορφωθῇ τελικὰ. Ἐκεῖνο ὅμως πού παραμένει ἀκατάπαυστα σὰν τὸ χωριστὸ ἀντικείμενο τῆς ἀγάπης του εἶναι ὁ πλησίον. Λέγει χαρακτηριστικὰ ὁ ἅ γ. Ἰσαὰκ ὁ Σύρος: «Οὕτω καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ταύτην τὴν τελειότητα φθάνουσιν, ὅταν τέλειοι γένωνται, καὶ τῷ Θεῷ ἀφομοιώνται ἐν τῷ ὑπερεκβλύζειν τὴν ἀγάπην αὐτῶν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν εἰς πάντας. Καὶ τοῦτο τὸ σημεῖον ζητοῦσιν ἑαυτοῖς οἱ ἅγιοι ἀφομοιωθῆναι τῷ Θεῷ, ἐν τῷ ἐλεηθῆναι τῷ πόθῳ τοῦ πλησίον. Οὕτω καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν οἱ μονασταὶ ἐποίουν, ὅταν πρὸς ἐκείνην τὴν τελειότητα καὶ ὁμοίωσιν, τὴν πλήρη ζωῆς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐλάμβανον πάντοτε... Καὶ οὐ δύναται κτήσασθαι τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων οἱ ἀγαπῶντες τοῦτον τὸν κόσμον. Ὅταν τις κτήσῃται τὴν ἀγάπην, αὐτὸν τὸν Θεὸν ἐνδύεται μετ' αὐτῆς»²⁰. [Ἔτσι καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι φθάνουν αὐτὴν τὴν τελειότητα, ὅταν θὰ γίνουν τέλειοι, καὶ ἀφομοιώνονται μὲ τὸν Θεὸν μὲ τὸ νὰ ξεχύνεται ἡ ἀγάπη τους καὶ ἡ φιλανθρωπία τους πρὸς ὅλους. Καὶ μ' αὐτὸ τὸ σημάδι ζητοῦν οἱ ἅγιοι νὰ ἀφομοιώσουν τὸν ἑαυτό τους μὲ τὸν Θεό, μὲ τὸ νὰ τελειοποιηθοῦν καὶ ὀλοκληρωθοῦν μέσα στὸν πόθο τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον. Ἔτσι καὶ οἱ πατέρες μας οἱ μονασταὶ ἔκαμναν ὅταν ἔπαιρναν μέσα τους πάντοτε ἐκείνη τὴν τελειότητα καὶ ὁμοίωσι πού ἐγέμιζε τὴν ζωὴ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ... Καὶ δὲν μποροῦν ν' ἀποκτήσουν τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνοι πού ἀγαποῦν αὐτὸν τὸν κόσμον. Ὅταν κάποιος ἀποκτήσῃ τὴν ἀγάπην, ἐνδύεται μαζὶ μ' αὐτὴ τὸν ἴδιον τὸν Θεό].

Ὁ δὲ ἅγιος Συμεὼν ὁ νέος θεολόγος σημειώνει: «Καὶ εἶδον ἕτερον οὕτω τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ παραζηλοῦντα καὶ θέλοντα, ὡς πολλάκις μετὰ δακρύων θερμῶν ἐξ ὅλης ψυχῆς δέεσθαι τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ ἢ κακείνους σωθῆναι ἢ καὶ αὐτὸν σὺν ἐκείνοις κατακριθῆναι, ἀπὸ διαθέσεως θεομιμήτου καὶ Μωσαϊκῆς ὅλως σωθῆναι μόνον ἑαυτὸν μὴ θέλοντα. Τῇ ἀγία

20. Ἄπαντα, λόγος ΠΑ', σελ. 308.

γὰρ ἀγάπη ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι πνευματικῶς αὐτοῖς συνδεθεῖς, οὐδὲ εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἰσελθεῖν προηρῆτο καὶ χωρισθῆναι αὐτῶν»²¹. [Καὶ εἶδα ἄλλον, τόσο πολὺ νὰ λαχταρᾷ καὶ νὰ θέλῃ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν του, ὥστε πάρα πολλές φορές, μὲ θερμὰ δάκρυα νὰ δέεται μ' ὅλη του τὴν ψυχὴ στὸν φιλόνητο Θεό, ἢ καὶ ἐκεῖνοι νὰ σωθοῦν, ἢ κι' αὐτὸς μαζί μ' ἐκείνους νὰ κατακριθῇ. Κινούμενος ἀπὸ διάθεσι ἐξ ὀλοκλήρου θεομίμητο καὶ Μωσαϊκῆ, δὲν ἤθελε νὰ σωθῆ μόνο ὁ ἑαυτὸς του. Διότι τόσο πολὺ, διὰ τῆς ἀγίας ἀγάπης ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ, εἶχε συνδεθῆ μ' αὐτοὺς τοὺς ἀδελφούς του πνευματικῶς, ὥστε οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ χωρισθῆ ἀπ' αὐτούς].

Μέσα στὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, κάθε ἀνθρώπινο πρόσωπο εὐρίσκει τὴν τελειότητά του. Ἡ τελεία ἀγάπη θὰ καταστήσῃ τὸν ἄνθρωπο ὅμοιο πρὸς τὸν Χριστόν. Γι' αὐτὸ ἡ ζωὴ τῆς ἀγάπης εἶναι ἡ ζωὴ τῆς τελειότητος. Μέσα στὴν ἀγάπη πραγματοποιεῖται ἡ ἄσκησις ὅλων τῶν ἀρετῶν. Δὲν μπορεῖ νὰ νοηθῆ ἄσκησις ἀρετῆς ἔξω ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης. Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης, ἐνωμένοι μὲ τὸν Θεόν, ἐπιτυγχάνουν τὴν κατάστασι τοῦ τελείου ἀνθρώπου. Φθάνουν στὸ «μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ»²². Τὸ νὰ φθάσῃ κανεὶς στὸ σημεῖο νὰ γίνῃ ὅμοιος μὲ τὸν Χριστόν, αὐτὸ εἶναι ἡ ἐσχάτη κατάστασις στὴν ὁποία καταλήγει. Καὶ ὁ δρόμος ποὺ ὀδηγεῖ στὴν κατάληξι αὐτὴ παραμένει ἕνας: ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ. Ἡ ζωὴ αὐτὴ μέσα στὴν ἐνότητα τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ δίδει στοὺς ἀνθρώπους ὅλες τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ ν' ἀποκτήσουν τὴν χάρι τοῦ ἀγίου Πνεύματος. Ἔτσι θὰ λάβουν μέρος στὴν μόνη καὶ ἀληθινὴ ζωὴ τῆς ἀγίας Τριᾶδος ποὺ εἶναι ἡ ὑπερτάτη τελειότης, ἡ μόνη ΑΓΑΠΗ.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Ἡ ὁδὸς τῆς ἐνώσεώς μας μὲ τὸν Θεὸν εἶναι μία καὶ μοναδική. Δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ τμήματα. Εἶναι ἡ ἐνιαία ἐν Χριστῷ ζωὴ. Ἡ θέωσις μας, μὲ τὴν χάρι τοῦ παναγίου Πνεύματος καὶ μὲ τὴν ἐλευθερία μας προαίρεσι καταξιώνεται. Μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ μὲ τὰ ἅγια μυστήρια, ὅπως ἐπίσης μὲ τὴν ἄσκησι τῶν ἀρετῶν, μὲ τὴν προσευχὴ καὶ τὴν ἀγάπη, πραγματώνεται. Ἕνας συνεχὴς ἀγώνας, μιὰ ἀκατάπαυστος πορεία πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι. Ἡ πορεία μας αὐτῆ, εἶναι πορεία ἐλπίδος ποὺ τείνει πρὸς τὴν ἀγάπη. Πρέπει ὅμως

21. Κατήχησις Η'.

22. Ἐφεσ. 8' 13.

νά ὁμολογήσωμε. Ἡ ἀγάπη εἶναι ἓνα μυστήριον. Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι μᾶς ἀπεκαλύφθη πλήρως στὸν κόσμον αὐτό; Ἀσφαλῶς ὄχι. Αὐτὴ ἡ θεϊκὴ ἀγάπη, ποῦ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός, μόνο μὲ λίγες ἀκτῖνες τῆς μᾶς φανερώθηκε καὶ μᾶς κατέλαμψε. Στὴν πληρότητά τῆς θὰ ἀποκαλυφθῆ στὸν μέλλοντα αἰῶνα, στὸν αἰῶνα τοῦ φωτός. Ἀπὸ τῶρα ὅμως ὅποιος ἀγαπᾷ ἀληθινὰ καὶ γνήσια, μὲ πάθος ἱερὸ καὶ μανία ἐρωτικὴ τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἀδελφὸ του, ὅποιος ἀποκτᾷ τὴν ἀγάπην, εἰσέρχεται στὸ θεϊκὸ φῶς. «Ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει» (Α' Ἰωάν. β' 10). Μὲ τὴν ἐν-θεο ἀγάπην «ἡ σκοτία παράγεται καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνεται» (Α' Ἰω. β' 8). Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι δυὸ ἀγάπες, ἀλλὰ δυὸ ὅψεις τῆς μιᾶς καὶ μόνης συνολικῆς ἀγάπης ποῦ ὁδηγεῖ στὸ φῶς.

Ἴδου λοιπόν. Ἡ ἀγάπη μεταβάλλεται σὲ φῶς. Καὶ φῶς εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός. «Φῶς ὁ Πατήρ, φῶς ὁ Λόγος, φῶς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα». Ἐνωμένους ὁ ἄνθρωπος καὶ τὴν ἀγάπην, ποῦ εἶναι τὸ φῶς, ποῦ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Κύριος καὶ Θεός, γίνεται κι' αὐτὸς φῶς. Γεμίζει ἀπὸ τὸ αἰῶνιο καὶ ἄκτιστο φῶς. Μπορεῖ πιά νά εἰσέλθῃ στὸ αἰῶνιο φῶς, στὴν θεία βασιλεία. Ἐκεῖ ὅπου τὸ φῶς τῆς Ἁγίας Τριάδος θὰ λάμψῃ στὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων, σ' ὅλους ἐκείνους ποῦ τὸ ἀπέκτησαν. Ὅλοι αὐτοὶ ποῦ ἐβάδισαν τὴν ὁδὸ τῆς θεώσεως, ποῦ ἀπέκτησαν αὐτὸ τὸ θεῖο φῶς, θὰ λάμψουν σὰν νέοι ἥλιοι στὴν θεία βασιλεία. Θὰ μεταμορφωθοῦν ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ποῦ δίδει αὐτὸ τὸ φῶς καὶ θὰ γίνουν ὅμοιοι μὲ τὸν Υἱόν. Θὰ γίνουν καὶ αὐτοὶ ἄλλοι Χριστοί. Λέγει ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος, (λόγος κζ', μέρος β'):

«Σὺ βασιλεία οὐρανῶν, σὺ γῆ, Χριστέ πραέων
 Σὺ χλόης ὁ παράδεισος, σὺ ὁ νυμφῶν ὁ θεῖος
 Σὺ ἡ παστὰς ἡ ἄρρητος, σὺ ἡ τράπεζα πάντων
 Σὺ εἶ ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, σὺ καινότερον πόμα
 Σὺ καὶ κρατὴρ τοῦ ὕδατος, σὺ καὶ ζωῆς τὸ ὕδωρ
 Σὺ καὶ λαμπὰς καθ' ἕκαστον ἄσβεστος τοῖς ἁγίοις
 Σὺ καὶ χιτῶν, καὶ στέφανος καὶ διαιρῶν στεφάνους
 Σὺ καὶ χαρὰ καὶ ἄνεσις, σὺ τροφή τε καὶ δόξα
 Σὺ καὶ ἡ ἀγαλλίασις, σὺ καὶ ἡ εὐφροσύνη
 Καὶ λάμψει ὡσπερ ἥλιος ἡ χάρις σου Θεέ μου
 Τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐν πᾶσι τοῖς Ἁγίοις,
 Καὶ λάμψεις ὁ ἀπρόσιτος ἥλιος τούτων μέσον

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

(Συνέχεια ἀπαντήσεως στις ὑπ' ἀριθμ. 198 καὶ 199 ἀπαντήσεις).

Κάτι ἀνάλογο συμβαίνει καὶ μὲ τὸ «σοὶ προσφέρομεν» ποὺ ἀντικατέστησε τὸ ὀρθὸ «σοὶ προσφέροντες», μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι αὐτὸ πρέπει νὰ ἔγινε σὲ κάπως παλαιότερα ἐποχὴ ἀπὸ τὸ προηγούμενο, γιὰτὶ στὴν σλαβωνικὴ, ρουμανικὴ, ἀραβικὴ καὶ ἀρμενικὴ μετάφρασι ὑπάρχει ὁ μεταγενέστερος τύπος, τὸ «προσφέρομεν».

Καὶ πάλι ὅλα τὰ παλαιὰ καὶ πολλὰ νεώτερα χειρόγραφα ἔχουν τὸν ἀρχικὸ καὶ ὀρθὸ τύπο «σοὶ προσφέροντες». Ἀπὸ τὰ 90 περίπου χειρόγραφα τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου, ποὺ εἶχε ὑπ' ὄψιν του ὁ καθηγητῆς Π. Τρεμπέλας κατὰ τὴν κριτικὴν ἔκδοσι τῶν τριῶν βυζαντινῶν λειτουργιῶν (Αἱ τρεῖς λειτουργίαι κατὰ τοὺς ἐν Ἀθήναις κώδικας, Ἀθῆναι 1935), περισσότερα ἀπὸ 70 ἔχουν τὴ γραφὴ «προσφέροντες» ἀντὶ «προσφέρομεν». Ἡ ἰδίᾳ ἀναλογία ὑπάρχει καὶ στὰ χειρόγραφα τῶν ἄλλων βιβλιοθηκῶν. Ἡ ἰδίᾳ φράσις ἀπαντᾷ μὲ μικρὰς παραλλαγὰς καὶ στὴν Ἀλεξανδρινὴ λειτουργία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου: «Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν δώρων σοὶ προσφέροντες κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι».

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τοὺς παλαιογραφικοὺς λόγους, ποὺ μαρτυροῦν ἀναμφισβητήτως ὅτι ἡ παλαιὰ ὀρθὴ γραφὴ εἶναι τὸ «προσφέροντες», καὶ λόγοι ἐσωτερικῆς φύσεως τῆς εὐχῆς τῆς ἀναφορᾶς, στὴν ὁποία ἀνήκει ἡ φράσις, ἐπιβάλλουν ὡς ὀρθὴ τὴν ἐν λόγῳ γραφὴν. Ἡ εὐχὴ ἀρχίζει μὲ διάλογο ἱερέως καὶ λαοῦ καὶ συνεχίζει

*Καὶ πάντες ἐλλαμφήσονται κατὰ ἀναλογίαν
τῆς πίστεως, καὶ πράξεως ἐλπίδος καὶ ἀγάπης
Καθάρσεως καὶ φωτισμοῦ τοῦ ἐκ τοῦ Πνεύματός σου.
Θεὲ μόνε μακρόθυμε καὶ κριτὰ τῶν ἀπάντων».*

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἱεροκέρυξ τοῦ Ναυτικοῦ

μέχρι τὸ τέλος τῆς νὰ διατηρῇ τὴν διαλογικὴ αὐτὴ μορφή. Ὅχι μόνο τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπαντήσεις τοῦ λαοῦ ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστα τμήματα τοῦ συνόλου καὶ τὸ ἓνα προϋποθέτει τὸ ἄλλο. Ἔτσι τὸ «Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας» συνδέεται μὲ τὸ «Ἐχομεν πρὸς τὸν Κύριον», τὸ «Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ» μὲ τὸ «Ἄξιον καὶ δίκαιον» καὶ αὐτὸ πάλι μὲ τὴν ἀρχὴ τῆς εὐχῆς «Ἄξιον καὶ δίκαιον σὲ ὑμνεῖν...». Ὁ ἐπινίκιος ὕμνος «Ἄγιος, ἅγιος, ἅγιος...», ποῦ λέγεται ἀπὸ τὸν λαό, ἀποτελεῖ συνέχεια τῆς εὐχῆς «βοῶντα, κεκραγότα καὶ λέγοντα», ἀλλὰ καὶ προϋπόθεσι τῆς συνεχείας τῆς εὐχῆς «Μετὰ τούτων καὶ ἡμεῖς τῶν μακαρίων δυνάμεων...». Κατὰ τὸν ἴδιο ἀκριβῶς τρόπο οἰκοδομεῖται καὶ ἡ λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ ὅλες οἱ ἀναφορὰς τῶν διαφόρων λειτουργιῶν ὅλων τῶν λειτουργικῶν τύπων. Εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνο ποῦ λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «Ἐπεύχεται ὁ ἱερεὺς τῷ λαῷ, ἐπεύχεται καὶ ὁ λαὸς τῷ ἱερεῖ... Τὰ τῆς εὐχαριστίας πάλιν κοινά· οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος εὐχαριστεῖ μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς ἅπας. Πρῶτον γὰρ αὐτῶν λαβὼν τὴν φωνήν, εἶτα συντιθεμένων ὅτι ἄξιως καὶ δικαίως γίνεται, τότε ἄρχεται τῆς εὐχαριστίας» (Εἰς τὴν Β' Κορ. ὁμιλία ιη'). Στὴν αὐτὴ ἀκριβῶς σχέσι μὲ τὰ προηγούμενα καὶ τὰ ἐπόμενα τῆς εὐχῆς εὐρίσκεται καὶ τὸ «Μεμνημένοι τοίνυν... τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέροντες κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα, σὲ ὑμνοῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν... Ἐτι προσφερόμεν σοι...» Ἡ μετοχὴ «σοὶ προσφέροντες» ἔχει τὴν ἀπόδοσί της στὸ «σὲ ὑμνοῦμεν», ὅπου εἶναι καὶ τὸ ρῆμα. Ἄλλως τὸ «Σὲ ὑμνοῦμεν...» παρουσιάζεται ὡς ἐντελῶς ἄσχετο πρὸς τὴν συνάφεια τῆς εὐχῆς, ἐνῶ ἀντιθέτως ὄχι μόνο ἀπὸ αὐτὸ ἐξαρτῶνται τὰ προηγούμενα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν φράσι αὐτὴ συνδέονται καὶ τὰ ἐπόμενα: «...καὶ δεόμεθά σου, ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἐτι προσφερόμεν σοι... καὶ δεόμεθα καὶ ἱκετεύομεν...». Πιὸ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ σύνδεσις μὲ τὰ ἐπόμενα στὴν Ἀλεξανδρινὴ λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὅπου ἡ φράσις «Σὲ ὑμνοῦμεν...» διαμοιράζεται μεταξὺ ἱερέως καὶ λαοῦ: Ὁ λαὸς λέγει: «Σὲ αἰνοῦμεν, σὲ εὐλογοῦμεν». Ὁ ἱερεὺς λέγει ἐν ἑαυτῷ: «Καὶ δεόμεθα καὶ παρακαλοῦμέν σε, φιλόθρωπε...».

Ἡ διόρθωσις τοῦ ἀρχικοῦ καὶ ὀρθοῦ «σοὶ προσφέροντες» στὸ

«σοι προσφέρομεν») ἔγινε, καθὼς φαίνεται, σὲ ἐποχὴ πού οἱ εὐχὲς εἶχε ἐπικρατήσῃ νὰ λέγωνται μυστικῶς καὶ οἱ ἐκφωνήσεις τῶν ἱερέων καὶ οἱ ἀπαντήσεις τοῦ λαοῦ ἄρχισαν νὰ χάνουν τὸ νόημα των, ἀφοῦ ἀπομεμονωμένες ἀπὸ τὶς εὐχὲς δὲν εἶχαν αὐτὲς καθ' ἑαυτὲς, ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τὴν συνάφειάν των, κανένα αὐτοτελὲς νόημα. Ἔτσι ἀπὸ ἄγνοια τῶν συμφραζομένων ὑπέστησαν διορθώσεις καὶ διασκευὲς κατὰ τρόπο πού θὰ τὶς ἐξησφάλιζε μία αὐτοτελῆ ὑπόστασι. Ὅμοια ἀκριβῶς περίπτωσι ἔχομε στὴν λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰακώβου. Ἡ εὐχὴ τῆς ἀναφορᾶς κατακλείεται διαλογικῶς: «(ὁ ἱερεὺς:)... Ἰησοῦ Χριστοῦ, αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ μόνος ἀναμάρτητος φανεὶς ἐπὶ τῆς γῆς, (ἐκφώνως:) δι' ὃν καὶ ἡμῖν καὶ αὐτοῖς, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος δεσπότης, (ὁ λαός:) ἄνες, ἄφες, συγχώρησον, ὁ Θεός, τὰ παραπτώματα ἡμῶν, τὰ ἐκούσια, τὰ ἀκούσια, τὰ ἐν γνώσει, τὰ ἐν ἀγνοίᾳ, (ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως:) χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία...». Πρόκειται γιὰ μιὰ συνεχῆ φράσι, πού γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους, πού συναντήσαμε στὶς βυζαντινὲς λειτουργίες, ἀπὸ παρανόησι δὲν θεωρήθηκε ὡς ἐνιαία. Τότε καὶ τὸ «δι' ὃν» (δηλαδὴ τὸν Χριστόν), διωρθώθηκε σὲ «δι' ὧν» καὶ τέλος σὲ «δός». Ἔτσι ὅλες οἱ φράσεις ἀπέκτησαν αὐτοτέλεια, ὅπως τὸ «Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν...» καὶ τὸ «Σὲ ὑμνοῦμεν...» τῶν λειτουργιῶν μας.

Φ.

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69) ἅπαντες οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλιῶν ἐκάστου Ἱ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῇ ἡ ἀποστολὴ διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιδικιοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Ναῶν, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες καὶ τὴν ἐξ 100 δραχμῶν ἐτησίαν συνδρομὴν, ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου, Ἀθήναι (140), Περιδικιὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

Ο ΔΗΜΑΣ

Ὁ Δημᾶς ἦταν συνεργὸς τοῦ Παύλου (Φιλήμ. 24, Κολ. δ' 14). Ἄνῆκε στὸν στενὸ κύκλο τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν καὶ γιὰ νὰ συμβῆ αὐτὸ εἶναι βέβαιο ὅτι ἦταν μιὰ ψυχὴ προικισμένη, ἕνας χριστιανὸς «ἐκτὸς σειρᾶς», ἕνα ξεχωριστὸ στέλεχος τῆς ἀρχαϊκῆς Ἐκκλησίας.

Ζῶντας καὶ δουλεύοντας γιὰ τὸν Χριστὸ κοντὰ στὸν Παῦλο, θὰ πρέπει νὰ δεχόταν μιὰ ἐξαιρετικὰ δυνατὴ ἐπίδραση, ὥστε ἀπὸ μέρα σὲ μέρα νὰ γίνεται φλογερότερος καὶ καθαρώτερος ὑπέρτης τοῦ Εὐαγγελίου. Μὲ τὸν Παῦλο ὡς παράδειγμα καὶ πηγὴ ἔμπνευσεων, σὲ καθημερινὴ οἰκειότητα καὶ συγχρωτισμὸ μὲ τὸ μεγαλύτερο ἀνάστημα τῆς θείας Χάριτος, ὁ Δημᾶς εἶχε ὅλα τὰ κίνητρα γιὰ νὰ προχωρῆ στὴν τελειότητα, νὰ περνᾷ τοὺς σταθμοὺς τῆς ἀγιότητος. Καὶ δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι αὐτὸ συνέβαινε γιὰ ἕνα καιρὸ, ἐνῶ ὁ Δημᾶς ἔμενε κοντὰ στὸν Παῦλο.

Ἄλλὰ ἡ συνέχεια στάθηκε ἕνα ἀξιοθρήνητο κατάντημα. Τὸ μαθαίνουμε ἀπὸ τὴ Β' πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολῇ (δ' 10), ὅπου ὁ Παῦλος γράφει: «Δημᾶς με ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα». Εἴτε ξαφνικὰ εἴτε βαθματῶς—εἶναι ἄγνωστο—ἡ καρδιά τοῦ Δημᾶ ἀποσπάσθηκε ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ τὸν Παῦλο καὶ δόθηκε στὸν «νῦν αἰῶνα», στὸν κόσμον.

Ὅ,τι ἀξιοζήλευτο ὑπῆρχε ὡς τότε στὴ ζωὴ του ἐξανεμίσθηκε. Καὶ ἀπὸ Ἀπόστολος, ὅπως καὶ ὁ Ἰούδας, ἔγινε προδότης. Ἀπεπόλησε τὴν πίστη, παράτησε τὴν Ἐκκλησίαν, γκρέμισε τὸν χριστιανικὸ ἄνθρωπο ποὺ εἶχε φτιάξει μὲ τόσους κόπους καὶ ρίχθηκε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ κόσμου. Στέρησε τὸν ἑαυτὸ του ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ποὺ τὰ προγευόταν μὲ τὴν εὐσεβῆ καὶ ζηλωτικὴν ζωὴν καὶ ἤξερε καλὰ τὴν ἀξία τους, «ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα», τὸν φθαρτὸ καὶ μάταιον. Ὁ στρατιώτης ἔγινε λιποτάκτης. Ὁ μαθητὴς, προδότης. «Τὸ ἅγιον ἐδόθη τοῖς κυσί» (Ματθ. ζ' 6). Ἡ ἐκθαμβωτικὴ ψυχὴ τοῦ Ἀποστόλου ἔπεσε μόνη τῆς στοὺς δυσειδεῖς δαίμονες.

Ἐνα κατάντημα οἰκτρὸ, ποὺ καὶ ὁ ἴδιος, ὅταν μὲ ἐνθουσιασμὸ ἀνάλωνε τὶς δυνάμεις του γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ κατακτούσε σπιθαμὴ πρὸς σπιθαμὴ τὸ ἔδαφος τῆς ἀγιότητος, ἦταν ἀδύνατον νὰ τὸ ὑποθέσῃ. Ποιός, ἀληθινά, ὅταν ἀπολαβαίνει τὴν ἄρρητη γλυκύτητα τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, ὅταν εἶναι ὀλότελα δοσμένος

σέ «ὄσα ἀληθῆ, ὄσα σεμνά, ὄσα δίκαια, ὄσα ἀγνά, ὄσα προσφιλή, ὄσα εὐφημα» (Φιλιπ. δ' 8), μπορεῖ νά φαντασθῆ ὅτι θά ἔλθῃ ὥρα πού ὁ ἴδιος θά τά ἀπαρνηθῆ ὄλα αὐτά καί θά πέσῃ σέ ὄσα ὡς τότε θεωροῦσε σάν «σκύβαλα» (Φιλιπ. γ' 8), ὅπως καί πράγματι εἶναι ὄλες οἱ χαρῆς τοῦ κόσμου μπροστά στή μακαρία κατάστασι τῆς ἐνώσεώς μας μέ τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ; Καί ὁμως αὐτό ἐγινε. Καί ἴσως ὁ Δημᾶς θυμήθηκε τότε κάποια λόγια τοῦ πνευματικοῦ του πατέρα, τοῦ Παύλου, πού θά μπορούσαν, ἄν ἐγκαιρα τά σκεφτόταν, νά τόν σταματήσουν, νά τόν ἀναχαιτίσουν, ὅπως τό: «ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μέ πέση» (Α' Κορ. ι' 12) καί τό: «οὐ τοῦ θέλοντος οὐδέ τοῦ τρέχοντος, ἀλλά τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ» (Ρωμ. θ' 16) καί τό: «χάριτι Θεοῦ εἰμι ὁ εἰμι» (Α' Κορ. ιε' 10) καί ἄλλα. Ἄλλά θά ἦταν μιᾶ θύμησι ἀνώφελη πλέον, πού δέν στάθηκε ἱκανή νά τόν ἀνασύρῃ ἐκεῖ ἀπ' ὅπου εἶχε ἄφρονα πέσει. Μιᾶ θύμησι πού θά φρόντισε νά τή σβῆσι μέ ἄλλες σκέψεις ἢ μάλλον μέ τήν ἀλογία, πού εἶχε μέσα του ἀντικαταστήσει τόν «νοῦν Χριστοῦ» (Α' Κορ. β' 16).

Καί ὁμως, αὐτή ἦταν ἴσως ἡ πραγματικότης. Ἡ ἀρχή τῆς πτώσεώς του, ὁ σπόρος τῆς θά βρισκόταν ἀκριβῶς σέ ὁ,τι ἄλλοτε ὁ Δημᾶς θεωροῦσε σάν κρηπίδωμα τῆς χριστιανικῆς του ζωῆς, ἐνῶ δέν ἦταν παρὰ τό σάπιο σανίδι τῆς: στό ὅτι νόμιζε πῶς ἐπειδή ὁ ἴδιος τό ἠθελε καί τό ἐπεδίωκε ἀρκοῦσε γιά νά εἶναι χριστιανός. Ἐνῶ κάθε ἄνθρωπος, ἀκόμα καί ὁ μέγας καί ἄφθαστος Παῦλος, χρωστᾶ πρὶν ἀπ' ὄλα τή σωτηρία του στό ἔλεος καί στή χάρι τοῦ Θεοῦ. Καί εἶναι κανεῖς ἀσφαλῆς στόν δρόμο τοῦ Χριστοῦ ὄχι ἀπλῶς κατὰ τό μέτρο τῆς δικῆς του θελήσεως, ἀλλά κατὰ τό μέτρο τῆς ταπεινοφροσύνης του, κατὰ τό μέτρο δηλαδή τῆς ἐκ μέρους τοῦ ἀναγνωρίσεως ὅτι: «χάριτι Θεοῦ ἐστίν ὁ ἐστίν» (Α' Κορ. ιε' 10).

Ἐ Δημᾶς ἄλλαξε τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ μέ τήν ἀγάπη τοῦ κόσμου. Ἀπό τή μιᾶ στιγμῆ στήν ἄλλη, ὁ προχωρημένος χριστιανός βρέθηκε πίσω ἀπό τήν οὐρά, πίσω καί ἀπό τοὺς κατηχουμένους καί τοὺς νεοφωτίστους, πολλοὺς ἀπό τοὺς ὁποίους ὁ ἴδιος εἶχε φέρεῖ στήν Ἐκκλησία, καί χάθηκε μέσα στή «σκιά θανάτου» (Ματθ. δ' 16), στήν ἄβυσσο τοῦ κόσμου. «Ἡ σκοτία κατέλαβε τό φῶς» (Ἰω. α' 5)*. Ὁ Διάβολος ξανακέρδισε ὅ,τι ὁ Χριστός τοῦ εἶχε πάρει.

Ἐ Δημᾶς ἄλλαξε μιάν ἀγάπη μέ μιάν ἄλλη ἀγάπη. Ἡ καρδιά

* Βλ. τίς δύο ἐννοιες τοῦ «κατέλαβε» στό βιβλίο: Ἡ Καινή Διαθήκη μετὰ συντόμου ἐρμηνείας, ὑπό Παν. Ν. Τρεμπέλα, ἐκδ. Β', Ἀθῆναι 1967.

του είχε μάθει νὰ ἀγαπᾷ μὲ πάθος, μὲ φλόγα, ὅσο βρισκόταν στὴν Ἐκκλησία. Ἔπρεπε, λοιπόν, νὰ ἀγαπήσῃ πάλι, γιὰ νὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὴν ἀγάπη ἐκείνη. Ἔτσι συμβαίνει στοὺς ἀποστάτες. Ἀλλάζουν τὴν κοίτη, ἀλλὰ ὄχι καὶ τὴν ὄρμη τῆς ψυχῆς τους. Ὅσο καὶ ἂν εἶναι φτηνὸ τὸ ἄλλο ἀντικείμενο τῆς ἀγάπης τους, τὸ περιβάλλουν μὲ τὴ σφοδρότητα ποὺ ἡ ψυχὴ τους χρησιμοποιοῦσε ὡς τώρα γιὰ τὸν Θεό. Ἡ πτώση τους εἶναι ἓνα εἶδος θρησκευίας, μιὰ ἐκτρωματικὴ θρησκεία. Λατρεύουν τὴν κτίση, ἀντὶ γιὰ τὸν Κτίσαντα. Τὰ ὀνόματα ἀλλάζουν, τὸ ρῆμα μένει.

Ὁ Δημᾶς ἀπαθανατίσθηκε στὴν Καινὴ Διαθήκη σὰν ἓνας θλιβερὸς σκαπανεύς. Ἄνοιξε ἓνα δρόμο ποὺ καὶ ἄλλοι τὸν ἀκολούθησαν ὕστερα. Ἐχει σὰν προηγούμενο τὸν Ἰσκαριώτη, ἀλλὰ τὸ προηγούμενο ἐκεῖνο ὑπολείπεται. Ὁ Ἰούδας καὶ ὁ Δημᾶς ἐγκατέλειψαν καὶ πρόδωσαν τὸν Χριστό. Ἀλλὰ ὁ πρῶτος, στὴ συνέχεια, μένει πίσω ἀπὸ τὸν δεύτερο. Ὁ Ἰούδας, ἀφήνοντας τὸν Κύριο, ἐννοίωσε νὰ βρίσκεται στὸ κενό. Διαπίστωσε ὅτι τὸν ἀντάλλαξε μὲ τὸ τίποτε. Ὁ Δημᾶς ἔκαμε κάτι παρὰ πάνω, κάτι πολὺ βαρύτερο. Μπόρεσε νὰ δῆ καὶ νὰ ἐκτιμῆσῃ ἐκεῖνο τὸ κενὸ σὰν μιὰ πραγματικότητα, ὅτου στήριξε τὴν ὄρφανεμένη ἀγάπη του. Ὁ Ἰούδας ἐπεσφράγισε τὴν ἐγκατάλειψη μὲ τὴν αὐτοχειρία του. Ὁ Δημᾶς διωχέτευσε τὴν ἐγκατάλειψη σὲ μιὰ παρὰ πέρα ζωὴ, ὑποσκελίζοντας τὴ «μεταμέλεια» (Ματθ. κζ' 3) τοῦ Ἰούδα μὲ τὸ ἄγριο, δαιμονικὸ πείσμα τῆς δικῆς του φιλοζωΐας καὶ κοσμοφιλίας. Καὶ ἂν γιὰ τὸν Ἰούδα εἶπε ὁ Κύριος τό: «καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος» (Ματθ. κστ 24), τί θὰ ἔπρεπε νὰ πῆ γιὰ τὸν Δημᾶ καὶ γιὰ ὄσους μοιάζουν τοῦ Δημᾶ;

Ἡ δόξα ἢ ἡ ἀτιμία, μὲ τὶς ὁποῖες ἔχουν περάσει στὴ μνήμη τῶν χριστιανικῶν γενεῶν διάφορα πρόσωπα τῆς Γραφῆς, παίρνουν καμμιά φορὰ διαφορετικὸ βάρος, ἂν τὶς ἀξιολογήσουμε μὲ ὅλα τὰ δεδομένα τοῦ ἱεροῦ κειμένου. Ἔτσι, ἐδῶ, ὁ λιγώτερο διαβόητος Δημᾶς τείνει νὰ ἀποδειχθῇ ἀτιμότερος τοῦ Ἰούδα, πρὸ βδελυκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ τὸ ὄνομά του εἶναι γιὰ τὴν κοινὴ αἴσθησι τὸ βδελυκτότερο. Γιατὶ ἡ ἀποστασία τοῦ Δημᾶ εἶναι ἓνας πλήρης κύκλος, ἐνῶ ἐκείνη τοῦ Ἰούδα ἓνας ἡμιτελὴς κύκλος, κομμένος ἀπὸ τὴν ἀπόγνωση.

Λοιπόν, πράγματι «ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέση» (Α' Κορ. ι' 12). Ὡ εὐλογημένη καὶ ἀνυπόμονη ἀποστολικὴ σύστασι! Πρόλαβέ μας καὶ δίνοντάς μας σωτήρια ἀφορμὴ γιὰ νὰ ἀναθεωρήσουμε καὶ νὰ ὀλοκληρώσουμε τὸ ταπεινὸ μας φρόνημα, σῶσε μας ἀπὸ ἓνα ἐνδεχόμενο σὰν τοῦ Δημᾶ!...

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ

ΤΟΥ ΕΝ ΤΩ ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΩ ΘΡΕΙ ΑΣΚΗΣΑΝΤΟΣ*

Ἄλλ' ἐὰν θελήσωμεν νὰ γράψωμεν ὅλους τοὺς πειρασμοὺς ὅπου ὁ ἅγιος οὗτος ὑπέμεινε, ἀφίνομεν τὰς ἀρετὰς καὶ χάριτας ὅπου ἀπὸ Θεοῦ εἶχε λάβῃ ὁ μακάριος. Λοιπὸν ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὀλίγα ὅπου ἐγράψαμεν, ἄς ἐγνωρίσῃ καθ' ἕνας πόσους πειρασμοὺς ὑπέμεινε καὶ πόσῃ ὑπομονῇ καὶ καρτερίᾳ εἶχεν ὁ ὅσιος, ὥστε ὅπου καὶ αὐτοὺς τοὺς πρὸ νόμου ζηλώσας μὲ τὴν μεγίστην πραότητα ὅπου εἶχε καὶ ὑπομονῇ, ἔπαθε, λέγω, τοῦ Ἰὼβ τὰ πάθη καὶ βάσανα, τοῦ Ἰωσήφ τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀσκητῶν πάθη. Ἐξόχως εἶχεν ἀποκτίσῃ καὶ τὴν θεομίμητον ὑπακοὴν καὶ ταπεινώσιν, καθὼς τὸν ἐμαρτύρει τὸ εὐτελὲς αὐτοῦ καὶ ταπεινὸν ἱμάτιον, ὅπου ἐφόρει ὁ μακάριος, διὰ τὸ ὁποῖον θεωρῶν ποτὲ τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς συνομιλῶντας, ὁ τοῦ Ὀλύμπου ἀπλανῆς φωστὴρ θεῖος Διονύσιος, εἶπε πρὸς αὐτούς, μέγαν ὡς ἀληθῶς, ἀδελφοί, ἔχει θησαυρὸν κεκαλυμμένον ἐκεῖνον τὸ τριβόνιον. Ταῦτα περὶ τοῦ ὀσίου Νικάνορος ἀκούσαντες, δύο τινὲς πλούσιοι χριστιανοί, ὅπου τότε εἰς αὐτὸν εἶχον ὑπάγει χάριν εὐλογίας καὶ μανθάνοντες τὰ περὶ τοῦ ὀσίου ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς τοῦ ἁγίου Διονυσίου, ἐπῆγαν δρομαίως εἰς τὴν σκῆτην τοῦ ἁγίου Νικάνορος. Ὁ δὲ ἅγιος ἐγνωρίσας τὸν ἐρχομὸν τοὺς ἐκ πνεύματος ἁγίου, ἐξῆλθεν τοῦ κελλίου αὐτοῦ, καὶ τοὺς ὑπεδέχθη καὶ λέγει πρὸς αὐτοὺς ταπεινῇ τῇ φωνῇ, τί πρὸς ἐμὲ τὸν εὐτελεῖ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ δοῦλον ἦλθετε τέκνα, ἀφέντες τὸν μέγαν εἰς τὴν ἀρετὴν Διονύσιον; Δὲν ἔχει τὸ εὐτελὲς μου τοῦτο ἱμάτιον τῶν ἀρετῶν κεκαλυμμένην, ὡς παρ' αὐτοῦ ἠκούσατε, ὄχι τέκνα μου ὄχι. Ταῦτα εἰπὼν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐμβὰς ἔσω τοῦ κελλίου αὐτοῦ, ἔκλεισε τὴν θύραν, ἀφείς αὐτοὺς ἔξω. Οἱ δὲ ἴσταντο ἔξω καὶ τὸν ἐπαρεκάλουν μετὰ δακρῦων νὰ τοὺς ὑποδεχθῇ καὶ νὰ τοὺς κου-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 488 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 14 τεύχους.

ρεύση τὸ σκύτομον. Βλέποντας οὖν ὁ ὄσιος τὴν ὑπομονὴν αὐτῶν καὶ τὸν πόθον, ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ κελλίου αὐτοῦ, ὑποδεχθεὶς αὐτοὺς ἔσω καὶ διδάξας αὐτοὺς ἰκανῶς, τοὺς ἔνδυσσε τὴν τρίτην ἡμέραν τὸ ἅγιον σχῆμα καὶ ἔμειναν μετ' αὐτοῦ καλῶς ἀγωνιζόμενοι. Καὶ ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον νὰ κρύπτεται ἡ ἀρετὴ τοιοῦτου φωστῆρος, μὲ τὸ νὰ ἔλαμπον αἱ ἀρεταὶ του πανταχοῦ, καὶ τοὺς ἐτράβηξεν ὡς ὁ μαγνήτης τὸν σίδηρον, ἐσυνάγονταν πολλοὶ πρὸς αὐτόν, ἄνθρωποι πλούσιοι καὶ χρήσιμοι καὶ ἔμμενον εἰς τὴν προσταγὴν του. Ὅθεν μίαν νύκτα, καθὼς ἤυχετο κατὰ τὸ σύνηθες ὁποῦ εἶχεν ἔμπροσθεν τοῦ ἐσταυρωμένου ὁ ὄσιος μετὰ πολλῶν δακρύων, τοῦ ἤλθε γλυκυτάτη φωνὴ ἀπὸ τὴν εἰκόνα καὶ λέγει του, Νικάνορ, ἀνάβηθι ταχέως εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους καὶ ἐκεῖ θέλεις εὔρει τὴν εἰκόνα μου ἐν τῇ γῆ κεκρυμμένην καὶ κτίσον ἐκκλησίαν ἐκεῖ εἰς τὸ ἔμὸν ὄνομα καὶ κελλία, ὅτι λαὸν μοῦ θέλεις ποιᾶν περιούσιον. Ταῦτα ἀκούσας ὁ ὄσιος ἐσηκώθη τὸ ταχὺ καὶ λαβὼν τινὰς μαθητὰς αὐτοῦ ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ εὗρὼν πεπαλαιωμένον καὶ χαλασμένον θεμέλιον καὶ τόπον δύσβατον καὶ λόγκον πολλὸν καὶ κόπτοντας τὸ δάσος καὶ τοὺς λίθους ρίπτοντας καὶ σκάπτοντας τὰ πεπαλαιωμένα ἐκεῖνα θεμέλια, καὶ μέσα εἰς τὴν γῆν εὗρήκε τὴν ἁγίαν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ὡς θησαυρὸν πολύτιμον ἐν τῇ γῆ κεκρυμμένην, τὴν ὁποίαν λαβὼν μετὰ πολλοῦ φόβου καὶ χαρᾶς μεγίστης εἰς τὰς αὐτοῦ χεῖρας, ἐδόξαζε τὸν Θεὸν ὁποῦ τὸν ἠξίωσε νὰ εὗρῃ τοιοῦτον μέγαν θησαυρὸν. Καὶ παραλαβὼν μεθ' ἡμέρας τινὰς τέκτονας ἐπιδεξίους τῆς τεκτονικῆς τέχνης, ἔκτισε τὴν σεβασμίαν Μονὴν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεταμορφώσεως, μὲ παρεκλήσια ὠραῖα καὶ μὲ πύργους στερεοῦς καὶ μὲ θαυμαστὰ κελλία καὶ μὲ τραπεζαρεῖον εὐμορφον καὶ μὲ ἄλλα ἀξιέπαινα οἰκοδομήματα, καθὼς ἕως τῆς σήμερον φαίνονται. Διὰ δὲ τὰ ἄλλα κτίρια καὶ χρειαζόμενα πράγματα ὁποῦ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τοῦ μοναστηρίου ἐποίησε, μύλους, λέγω, κήπους, ἀμπελῶνας, μετόχια, μαγκεπεῖα καὶ ἀρχονταρίκια καὶ ἄλλα διάφορα ὁποῦ κατεσκευάσε καὶ ἀπόκτησε διὰ τὸ συμφέρον τῶν ἀδελφῶν καὶ ξένων ἀνθρώπων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ διηγοῦμαι ἕνα πρὸς ἕνα, οὔτε τοὺς τύπους καὶ διατάξεις ὁποῦ τοὺς ἐπαρέδωκε νὰ φυλάττωσι καὶ νὰ πολιτεύωνται. Διότι τοῦτο εἶναι ἔργον ἱστορίας καὶ ὄχι βίου διήγησις. Ἐτοῦτο δὲ μόνον ἄς γινώσκῃ ἕκαστος ὑμῶν, ὅτι εἰς τοὺς ἀναθεν κόπους καὶ πόνους, συνεκοπίαζε καὶ ἐδούλευεν ὁμοῦ μὲ τοὺς κτίστας καὶ ἐργάτας καὶ ὁ ὄσιος. Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐσυναθροίζετο λαὸς πολὺς ἀπὸ κάθε τόπον, ἄλλοι μὲν διὰ νὰ μονάσωσιν ἐκεῖ, ἕτεροι δὲ διὰ νὰ λάβωσι τὴν εὐλογίαν καὶ ἄλλοι πάλιν διὰ νὰ ἐρωτήσωσι καὶ νὰ μάθωσιν ὅσα δὲν ἤξευρον, ὅς τις τοὺς ὑποδέχετο ἅπαντας

ἀσπασίως καὶ τοὺς ἐνουθέτει ψυχοφελῆ καὶ σωτήρια λόγια καὶ τὸ περισσότερον ἔτρεχεν ὁ λαὸς διὰ τὰς παραδόξους ἰατρείας ὁποῦ ἐποίει ὁ Δεσπότης Χριστὸς διὰ τοῦ δούλου του Νικάνορος καὶ μερικοὺς ἀσθενεῖς τοὺς ἐθεράπευε μὲ μοναχὸν τὸ ἐγγίξιμον τῆς χειρὸς του, ἄλλους δὲ πάλιν ἐκτύπα ἡσυχῶς μὲ τὴν ράβδον του καὶ οὕτως ἐθεραπεύοντο καὶ ἄλλους ἄλλως. Καὶ τινες μὲν ἰάτρευεν ὀγλίγωρα, ἄλλους δὲ ἀργοπορώτερα. Ἀλλὰ εἰς ὅλους ἦτον κοινὸς πατὴρ καὶ κυβερνήτης παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτὰ τὰ μέρη ἀπεσταλμένος διὰ πολλῶν ψυχικῆν ὠφέλειαν.

Ὅταν δὲ ἐμελλε νὰ μισέυση ἀπὸ τὰ φθαρτὰ εἰς τὰ ἀφθερτα, ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα εἰς τὰ αἰώνια καὶ αἰεὶ διαμένοντα ἀγαθὰ τῆς οὐρανοῦ βασιλείας, προέγνω τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ συνάξας τοὺς μοναχοὺς αὐτοῦ ἅπαντας, εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ τέκνα μου ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἐγὼ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπέρχομαι ἀφ' ὑμῶν καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν ποθοῦμένον μοι Χριστόν. Οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, ἔκλαιον ἀπαρηγόρητοι τὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν ὑστέρησιν. Μὴ κλαίετε, τέκνα μου, εἶπεν μὴ, ὅτι τὸ ποτήριον τοῦτο τοῦ θανάτου εἶναι κοινὸν εἰς ὅλους. Λοιπὸν ἐγὼ τώρα ὡς εἶπον ὑμῖν ὑπάγω πρὸς τὸν Δεσπότην μας Χριστόν, τὸν ὁποῖον ἐπιποθεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας. Ἔσεῖς δὲ νὰ φυλάττετε ἀπαρασάλευτα ὅσα ἡ δικήκη μου διαλαμβάνει ἐὰν ποθῆτε τὴν σωτηρίαν σας. Νὰ πολιτεύεσθε κοινοβιακῶς εἰς ὅσα καὶ ἂν ἔχετε. Πρὸ πάντων δὲ νὰ ἔχετε τὴν εἰς Θεὸν ἀγάπην καὶ τὴν εὐλάβειαν καὶ εὐσέβειαν καὶ τὴν εἰς ἀλλήλους ἀδελφικὴν καὶ πνευματικὴν ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν. Νὰ φυλάξητε τὴν τῶν ἁγίων Πατέρων παράδοσιν, ὅσα ἐν τῷ νόμῳ περὶ πίστεως καὶ πολιτείας ἔγραψαν καὶ ὅσα τὸ τυπικὸν τοῦ ἁγίου Σάββα τρανώς διακελεύει περὶ ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ ἀρετῆς. Γυναῖκα δὲ ποτὲ μὴ δεχθῆτε εἰς τὸ μοναστήριον, εἴτε καλογραῖα εἶναι, εἴτε κοσμικὴ ἢ βασιλέως μήτηρ ἢ βασίλισσα ἢ θυγατέρα βασιλέως, οὔτε παιδίον νέον, μήτε τινὰ ἀνάξιον χειροτονήσετε ποτέ, οὔτε διάκονον, οὔτε ἱερέα, ὅτι ἄλλο δὲν παροξύνει τὸν Θεόν, ὡς ὁ ἀνάξιος ἱερεὺς. Διάκονον ἢ ἱερομόναχον μὴ γινώσκοντα τὸν νόμον καὶ τὰς θείας Γραφὰς καθὼς πρέπει μὴ τὸν χειροτονήσετε, ἀλλὰ μανθενέτω πρῶτον καλῶς τὸν Νόμον καὶ τὰς θείας ἐντολὰς καὶ τότε γενέσθω ἱερεὺς καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, πῶς διδάξει νόμον; πῶς θέλει διορθώσει ἀδιόρθωτον; τυφλὸς γὰρ τυφλὸν ἐὰν ὀδηγῆ ἀμφοτέρω εἰς βόθρον ἐμπεσοῦνται. Ἐὰν ποτὲ δὲν ἤθελεν εὑρεθῆ τινὰς ἄξιος ἀπὸ τὸ αὐτὸ μοναστήριον νὰ γένῃ ἡγούμενος, ὑπάγετε εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Βαρλαάμ τῶν Μετεώρων καὶ ἐρευνήσατε τινὰ ἐκεῖ ἄξιον. Εἰ δὲ καὶ ἐκεῖ δὲν εὑρετε, ὑπάγετε εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τοῦ ἐν Σκῆτι

τῆς Βερροίας, εἰς τὸ κτίριον τοῦ ἐμοῦ συναδέλφου καὶ συνασκητοῦ κύρ Διονυσίου, μετὰ πολλῶν δακρύων καὶ οἰμωγῶν καὶ ἀναστεναγμῶν νὰ προσκαλέσετε τίμιον πρόσωπον διὰ ἡγούμενον. Ἐὰν δὲ μὴ εὑρεθῇ πρόσωπον ἄξιον λόγῳ τε καὶ ἔργῳ, γινέσθω καὶ ὁ τυχὼν ἐν τῇ Μονῇ, πλὴν ἔστω εὐλαβῆς καὶ σώφρων καὶ ἄξιος ἱερεὺς. Ἀκόμη εἰς τὰς πανηγύρεις τῶν κοσμικῶν νὰ μὴν ἔχη ἄδειαν τινὰς ἀπὸ ἐσᾶς τοὺς μοναχοὺς νὰ πηγαίνει, μήτε ἀπὸ τὸ μοναστήριον, μήτε ἀπὸ τὰ μετόχια, ὅτι λέγει ὁ θεῖος νόμος· ἄββᾶς εἰς λιτὴν κοσμικῶν καθήσας, ὡς νεκρὸν λογίζεται αὐτὸν ὁ Θεός. Ἄργος δὲ νὰ μὴ κάθηται ποτὲ τινὰς ἀπὸ ἐσᾶς, ἀλλὰ ἢ νὰ προσεύχεται εἰς τὸ κελλίον του ἢ νὰ ἀναγινώσκη τὰς θεοπνεύστους Γραφὰς ἢ νὰ ἐργάζεται. Ὁ μὲν ἐν τῇ ἀμπέλῳ, ὁ δὲ ἐν κήπῳ, ἕτερος ἐν περιβόλῳ καὶ ἄλλος ἐν ἐργοχειρῳ, ὅτι ἄργος μηδεὶς ἐσθιέτω, λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος. Μηδὲ νὰ ἔχετε τέκνα μου ἀγαπητά, πεκοῦλι κρυφὸν τοῦ ἰδίου σας ἡγουμένου, μηδὲ νὰ ἔχετε ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον ποτὲ μνησικακίαν, καταλαλιὰν καὶ ἔχθραν, μηδὲ νὰ σηκῶση ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον χέρι, ἀλλὰ νὰ ἔχετε πάντοτε ἀγάπην, ὑπομονήν, ὑπακοήν καὶ ταπεινώσιν. Εἰ δέ τις δὲν ἤθελε φυλάξῃ ταῦτα μου τὰς ἐλαχίστας παραγγελίας, ἅς διωχθῇ ἀπὸ τὸ μοναστήριον ὡς ψωριῶδες πρόβατον, ἵνα μὴ μολυνθῶσι καὶ τὰ λοιπὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ μάνδρας λογικὰ πρόβατα ὑπὸ τῆς αὐτοῦ λώβης καὶ λείμης καὶ ἀκόμη οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες δὲν ἀξιῶνονται τῆς οὐρανῶν βασιλείας. Εἰδέποτε καὶ ἤθελε σκανδαλισθῇ ἕνας ἀδελφὸς μὲ ἄλλον, προτοῦ νὰ βασιλεύσῃ ὁ ἥλιος νὰ ποιήσῃ διαλλαγὴν μὲ τὸν ἀδελφόν του, ὡς ὁ Κύριος ἡμῶν παραγγέλλει. Οἱ γέροντες καὶ προκομμένοι εἰς τὰ θεῖα καὶ πρακτικοὶ εἰς τὰ πάντα, νουθετήτε τοὺς ἀμαθεῖς καὶ νέους καὶ οἱ νέοι πάλιν νὰ ὑποτάσσεσθε εἰς τοὺς γεροντοτέρους καὶ μὲ προσοχὴν καὶ ἀγάπην νὰ ἀκούετε τὰς νουθεσίας των, καὶ ἂν ἴσως ταῦτα φυλάξετε ὅποσα σᾶς εἶπα καὶ ὅσα ἀκόμη εἰς τὴν διαθήκην μου σᾶς γράφω, θέλετε ἀξιωθῆ τῆς οὐρανῶν βασιλείας καὶ κληρονόμοι τῶν ἐπουρανίων ἐκείνων ἀγαθῶν θέλετε γένη, νὰ εὐφραίνεσθε πάντοτε μὲ τὸν Δεσπότην Χριστὸν εἰς τοὺς ἀπειράντους αἰῶνας, εἰδὲ μὴ, οὐαὶ εἰς ἐσᾶς.

Καὶ τὴν ἕκτην τοῦ Αὐγούστου μηνὸς συνήχθησαν πολλοὶ χριστιανοί, οὐ μόνον διὰ τὴν πανήγυριν τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον διὰ νὰ λάβωσιν ἀπὸ τὸν ὄσιον εὐλογίαν. Ὁ δὲ ἅγιος μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς θείας Λειτουργίας, φιλεύσας πλουσιοπαρόχως τοὺς εὐρεθέντας χριστιανούς, καὶ μικρὸν ἀνεπαύθη εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ, ὅτι πυρετὸς ὀλίγος τοῦ εἶχεν ἔλθῃ, καὶ πλέον δὲν ἐδύνατο νὰ σηκωθῇ, ὅθεν τὴν νύκτα ἐκείνην ἔμειναν μετ' αὐτοῦ δύο του μαθηταὶ καὶ τὸ πρωὶ σηκωθεὶς ὀλίγον τῆς

κλίνης εισηλθεν εἰς τὸ κυριακὸν καὶ ἱερουργήσας, ἐκοινώνησε τῶν ἀχράντων μυστηρίων καὶ μετὰ τὴν θείαν (Λειτουργίαν) μυσταγωγίαν, ἐξεληθὼν, εἶπεν αὐτοῖς πάλιν, ἦλθεν ἡ ὥρα μου τώρα, ἡγαπημένα μου τέκνα, διὰ νὰ ἀπέλθω πρὸς τὸν ποθούμενόν μου Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὁποῖον ὀλοψύχως ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας ἐδοῦλευσα. Ὑμεῖς δὲ ἀπὸ τὴν σήμερον ὅσον δύνασθε ἀγωνισθῆτε νὰ ἀρέσετε αὐτῷ Κυρίῳ τῷ Θεῷ, καὶ αὐτὸς θέλει σᾶς κυβερνᾶ πάντοτε σωματικῶς, ἐὰν ἔχετε εἰς αὐτὸν τὴν ἐλπίδα σας, καὶ μὴ λυπεῖσθε πῶς σωματικῶς χωρίζομαι ἀπὸ λόγου σας, ὅτι πνευματικῶς ποτὲ δὲν θέλω ἀποχωρισθῆ ἀπὸ ἐσᾶς τὰ πνευματικά μου τέκνα. Καὶ ἐὰν εὔρω παρρησίαν τινὰ ἐνώπιον τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ὁ ἀνάξιος, δὲν θέλω παύσει ὁποῦ νὰ δέωμαι τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν σας. Ταῦτα καὶ ἕτερα εἰπὼν πρὸς αὐτοὺς καὶ εὐχόμενος καὶ εὐλογῶν τοὺς περιεστώτας πάντας μοναχοὺς καὶ λαϊκοὺς καὶ ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ ἀνακλιθεὶς, ἀνεπαύσατο ἐν Κυρίῳ, καὶ τὴν μακαρίαν αὐτοῦ ψυχὴν λαβόντα τὰ οὐράνια τῶν ἁγίων ἀγγέλων στρατεύματα, ὁμοῦ μὲ τοὺς χοροὺς τῶν ὁσίων καὶ δικαίων, τὴν ἐπήγαν εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καθὼς πρέπει τοῖς ἁγίοις. Τὸ δὲ πανίερον καὶ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον, τὸ ἐνταφίασαν ἐκεῖ πανευλαβῶς εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ὡς ἔπρεπε, μὲ ὑμνωδίας καὶ δάκρυα, τὸ ὁποῖον ποιεῖ καθ' ἑκάστην σημεῖα εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ ἀπονέμει παντοδαπὰ ἰάματα τοῖς προσιοῦσιν ἐν πίστει καὶ πόθῳ. Ὅτι εἰ καὶ κατὰ τοὺς θεσμοὺς τῆς σαρκὸς ἐτελεύτησε καὶ τὸ κοινὸν χρέος ἀπέδωκεν, ὅμως ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος ὁποῦ εἰς αὐτὸ εἶχε κατοικήσει διαμένει εἰς τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον καὶ ἀναπηγάζει ἰάματα ἅπειρα εἰς τοὺς εὐσεβεῖς ἀείποτε, τὰ ὁποῖα ἤθελα νὰ διηγηθῶ πρὸς ὑμᾶς κατὰ τάξιν. Ἀμὴ βλέπω τὸν καιρὸν ὁποῦ ἀπέρασε καὶ δὲν φθάνει εἰς τὸ νὰ τὰ διηγηθῶ. Διὰ τοῦτο ἀφήνω τὰ ἅπειρα ἐκεῖνα θαύματα ὁποῦ ἐτέλεσε κατὰ καιροὺς εἰς τὸ τοῦ Καλλιστράτου ὄρος καὶ ἄρχομαι μόνον νὰ σᾶς διηγηθῶ μερικὰ ἀπὸ τὰ πολλὰ ὁποῦ εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους παραδόξως ἐποίησε καὶ ποιεῖ καθ' ἑκάστην τοῖς μετὰ πόθου καὶ πίστεως αὐτοῦ δεομένους.

Εἰς ἀπορίαν ποτὲ εὐρισκόμενοι οἱ τοῦ μοναστηρίου πατέρες διὰ χρήματα νὰ πληρώσωσι τὰ χρέη καὶ βαρῆα δοσίματα ὁποῦ μεγάλως αὐτοὺς καθ' ἑκάστην κατατυραννοῦσιν οἱ Ἀγαρηνοὶ καὶ μὴ ἔχοντες ἄλλο τι πράξει ἔκριναν ἅπαντες κοινῇ γνώμῃ νὰ εὐγάλωσι τὸν μέγαν ὄντως καὶ πολῦτιμον θησαυρόν, τὴν πάντιμον, λέγω, καὶ ἁγίαν κάραν τοῦ ὁσίου Νικάνωρος, νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὰ Σέρβια ὁποῦ τῷ καιρῷ ἐκεῖνῳ εἶχεν ἀπεσταλθῆ εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη παρὰ Θεοῦ, διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν φθοροποιᾶ νόσος τῆς πανούκλας, ἐλεεινῶς τοὺς πάντας καταθερίζουσα, καθ' ἓνα

μὲν τρόπον νὰ ἐλευθερώσῃ ὁ Θεὸς διὰ πρεσβειῶν τοῦ Νικάνορος ἀπὸ τὴν δικαίαν αὐτοῦ μάστιγα τὸ πλᾶσμα τῶν χειρῶν του, κατ' ἄλλον δὲ νὰ προφθασθῇ καὶ τὸ Μοναστήριον διὰ τῆς τῶν χριστιανῶν ἐλεημοσύνης. Καὶ δὴ λαβὼν τῆνικαῦτα ὁ παπᾶ κὺρ Δαβίδ ὁ ἡγούμενος καὶ Νεόφυτος ὁ πνευματικὸς τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν σεβασμίαν κάραν Νικάνορος καὶ ἀποχαιρετήσαντες τοὺς πατέρας ἅπαντας, ἐμίσεισαν μετὰ τῆς αὐτῶν συνοδίας καὶ μέχρις ἐσπέρας ἔφθασαν, Θεοῦ βοηθοῦντος, εἰς χωρίον Καισάρειαν ὀνομαζόμενον, τοὺς ὁποίους συναπαντήσας ἕνας Χριστιανὸς πλεῖστα εὐλαβῆς καὶ ἐνάρετος, Νικόλαος τοῦνομα ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου καὶ φέροντας αὐτοὺς εἰς τὸν εὐλογημένον αὐτοῦ οἶκον, ἄβραμιαίως τοὺς ἐφίλεισε, τὸ δὲ πρῶτ' ἐπαρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ ψάλλωσιν ἁγιασμόν εἰς τὸν οἶκον του. Οἱ δὲ ὡς εἶδον τὴν μεγίστην αὐτοῦ εὐλάβειαν καὶ φιλοξενίαν ὅπου εἰς αὐτοὺς ἔδειξεν ἤρχισαν νὰ ψάλλωσι τὸν ἁγιασμόν, ὅς τις ἔδωκε καὶ εἰς αὐτοὺς γείτονας λόγον νὰ ἔλθωσι νὰ ἁγιασθῶσι καὶ νὰ ἀσπασθῶσι τὴν ἁγίαν κάραν. Οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ἔδραμον πολλοὶ ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες μετὰ τῶν τέκνων αὐτῶν καὶ δὴ ὡς ἐπλησίασε μία κόρη διὰ νὰ ἀσπασθῇ τὴν ἁγίαν κάραν, παρευθὺς ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν ὡς ἀποθαμένη, ραντίσαντες δὲ αὐτὴν οἱ ἐκεῖσε περιεστῶτες καὶ ἐξόχως ἡ μήτηρ αὐτῆς μεθ' ὕδατος, ἀνέστη μὲ τὸν λόγον καὶ ἐκάθησε καὶ μεθ' ἱκανὴν ὥραν, ἐρωτήσασα αὐτὴν ἢ μήτηρ αὐτῆς νὰ τῆς εἰπῇ τὸ συμβεβηκός, ἀπεκρίθη αὐτῇ, ἐγὼ ὡς ἐπλησίασα νὰ ἀσπασθῶ τὴν κάραν τοῦ ἁγίου, ἐφάνη μοι ἐκεῖ καλόγηρός τις κοκκινογένης καὶ μὲ ἐκτύπησεν ἕνα ράπισμα εἰς τὸ πρόσωπον λέγοντάς μοι μετὰ θυμοῦ πολλοῦ, ἐγὼ ἤθελον τὴν ὥραν ταύτην, πάντολμε, νὰ σὲ θανατώσω, ὅπου οὕτω ρερυπωμένη καὶ ἀπαρασκευάστος ἤλθες τολμηρῶς ἐγγίσει μοι, ἀλλὰ πάλιν διὰ τὴν μεγίστην ἀγάπην καὶ εὐλάβειαν τοῦ πιστοῦ μου τούτου Νικολάου, χαρίζω σοι τὸ ζῆν, καὶ πρόσεχε τοῦ λοιποῦ μὴ ἀναξίως τοῖς ἱεροῖς πλησιάζης ἵνα μὴ σοὶ χεῖρον τι γενήσεται· ταῦτα οἱ περιεστῶτες ἀκούσαντες ἔδωσαν δόξαν τῷ Θεῷ καὶ τῷ ὁσίῳ πατρὶ ἡμῶν Νικάνορι.

Ἐρχομένων δὲ τῶν πατέρων μὲ τὴν ἁγίαν κάραν τοῦ ὁσίου εἰς Σέρβια, συνήντησεν αὐτοὺς εἰς τῶν ὑπηρετῶν τοῦ ἀρχιερέως Ζαχαρίας ὁ πανάριστος, ὅστις ἐπηδαλιούχει τῆνικαῦτα τοὺς οἰακὰς τῆς τῶν Σερβίων Ἐκκλησίας καὶ ἐρωτήσας αὐτοὺς, ἔμαθε καταλεπτῶς τὸ αἷτιον καὶ ἀπελθὼν διεσάφησε τῷ ἀρχιερεῖ, ἅπαρὰ τῶν Πατέρων ἔμαθε. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ὡς ταῦτα ἤκουσε, πρῶτον μὲν ἐθυμώθη λίαν κατὰ τῶν πατέρων (ὅτι οὐπῶ ἦν τὰ περὶ τοῦ ὁσίου δῆλα). Ἐπειτα δὲ ἐρευνήσας ἀκριβῶς καὶ βεβαιωθείς ὑπὸ χριστιανῶν ἀξιοπίστων καὶ μᾶλλον παρὰ τῆς τοῦ ὁσίου διαθή-

κης και του σιγιλιάδου του αυτου μοναστηριου γραμματος εδωκεν αδειαν εις τους πατερας ψαλλειν ακωλύτως αγιασμοις εις απασαν την επαρχιαν αυτου. Και δη ημεραν παρ' ημεραν, Θεου βοηθουντος, ως ηρχισαν οι χριστιανοι και επροσκάλουν τους πατερας και εψαλλον αγιασμοις εις τας οικιας αυτων, ετριζε το κιβωτιον οπου ειχον την αγιαν καραν του δσιου Νικανορος και εθαυμαζον εις ετουτο, μη γινωσκοντες το αιτιον, αλλ' υστερον το εκατάλαβαν, οτι οσον ετριζε, τοςον επανεν η νόσος και ο λοιμοσ εξωστρακιζετο απο της πολεωσ των Σερβιων, δια πρεσβειων του αγιου Νικανορος, ωστε εις ολιγασ ημερασ ελευθερωθησαν απαντες οι εκεισε χριστιανοι απο την επιδημιον εκεινην πανουκλαν και εδοξαζον τον Θεον, οπου τους ελυτρωσε δια πρεσβειων του δουλου του Νικανορος.

Το τοιουτον παραδοξον θαυμα βλεποντες οι Αγαρηνοι, ωργιζοντο κατα των χριστιανων οι ασεβεστατοι, και μαγειαν την του αγιου θαυματουργιαν ονομαζοντες οι αφρονες. Ωστε εν μιξ των ημερων απεφασισαν δυω γιανιτζαροι υπο του μισοκαλου διαβολου κινουμενοι, οτι οποταν ηθελαν ιδη τους ανω ειρημενους πατερας διαβαινοντασ εκ τινοσ οδοσ με την αγιαν καραν, να δραμωσιν οι του αντιχριστου μαθηται και να λαβωσιν αρπακτικωσ εκ των χειρων αυτων την σεβασμιαν καραν του δσιου Νικανορος, να την ριψωσι κατα πετρων και να την συντριψωσι. Και των μεν απιστων εκεινων ουτω βουλευθεντων ποιησαι, ο δε Θεοσ οπου φυλαττει τα οστα των αγιων αυτου δουλων και εν εξ αυτων ου συντριβηναι θελει, τι ωκονομησεν; Εξαπεστειλεν εις αυτοουσ την νυκτα εκεινην οργην θυμοσ αυτου και ο μεν εις εξ αυτων απεθανεν αιφνιδιωσ δια της πανουκλασ συν γυναικι αυτου και τεκνοισ και εις εκ του κατηραμενου εκεινου οικου ουκ εσωθη. Εισ δε τον ετερον εφανη ο αγιοσ εν οραματι αυτου, και λεγει αυτω μετ' οργησ και θυμοσ, τι ητον το πονηρον οπου κατ' εμοσ ηβουληθησ να πραξησ ομοσ με τον συντροφον σου, παντολμε; Εγω ελαβον παρα Θεου θελημα να σε θανατωσω αυτην την νυκτα, ωσ και τον παραφρονα και ασεβεστατον σου φιλον, αλλ' ιδου παλιν σε ελεησα, ινα κηρυξ της σης σωτηριασ μεγαλοφωνοσ γενη και της του συντροφου σου συμφορασ. Ο δε ασεβησ εξυπνοσ γενόμενοσ, ηγερθη ευθυσ της κλινησ και εδεετο του αγιου να του συγχωρηση εις οσα κατ' αυτου πραξει ηβουληθη και το πρωι εξηλθε παρησια και ωμολογει τοις πασι τα οσα κατ' οναρ ο αγιοσ του ειπε και οσα αυτοσ μετα του συντροφου του εμελετα να πραξη εις την του αγιου καραν.

Ειχον και αλλα πολλα του αγιου θαυματα, φιλευσεβεστατοι

ἀκροαταί, νὰ διηγηθῶ σήμερον εἰς ἀκρόασιν τῆς ὑμετέρας ἀγά-
πης ὅπου ἐποίησεν εἰς διαφόρους ἀσθενείας τῶν λογικῶν καὶ
ἀλόγων ζῶων ὁ ἅγιος, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ εἶναι πολλὰ καὶ βλέπω τὸν
καιρὸν δὲν φθάνει εἰς διήγησιν, διὰ τοῦτο κάμνω ἐδῶ τέλος τῆς
τῶν θαυμάτων τοῦ ἀγίου διηγήσεως, μὲ τὸ νὰ ἀρκοῦσι καὶ αὐτὰ
εἰς τὸ νὰ παραστήσουν τὴν τοῦ ἀγίου ἀρετὴν καὶ ἔνθεον αὐτοῦ
διαγωγὴν καὶ τὴν μεγίστην παρρησίαν ὅπου εἰς τὸν Θεὸν ἔχει
ὁ μακάριος διὰ τοὺς ἀπείρους αὐτοῦ ἀσκητικὸς ἀγῶνας. Ἡμεῖς
δέ, ὡ εὐσεβέστατοι ἀκροαταί, ὅπου ἠξιώθημεν ἀκοῦσαι τὴν θεά-
ρεστον αὐτοῦ πολιτείαν, ἅς ἀγωνισθῶμεν νὰ μιμηθῶμεν ὅσον εἶ-
ναι τὸ δυνατόν μας, ἵνα καὶ ἡμεῖς τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας
ἄξιοι γενώμεθα. Ἦς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ
φιλανθρωπίᾳ τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς καὶ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ
Υἱοῦ καὶ τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ αὐτοῦ Πνεύματος εἰς τοὺς
ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Συμπό-
σιον Πατέρων. Κλήμεντος πρὸς Κορινθίους Α΄. — **Ἐπίκαιρα**. — **Εὐαγγέ-
λου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Σταυρός, ἡ
᾽Ωραιότης τῆς Ἐκκλησίας. — **Πρωτοπρ. Δρος Ἀ. Ἀλεβιζοπούλου**, Τὰ
ἐνοριακὰ - ἐκκλησιαστικὰ πλαίσια τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου. — **Μητροπο-
λίτου Δράμας Διονυσίου**, Ἡ γνῶσις τῶν Ἀγίων Γραφῶν. — **Ἀρχιμ.
Χριστοδούλου Παρασκευαΐδου**, Γνωριμία μὲ τὸν Ὀρθόδοξο Μοναχισμό. —
Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Σταυροπούλου, Θείας κοινωνοὶ φύσεως. Ἡ ὁδὸς
τῆς ἐνώσεως τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεόν. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουρ-
γικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — **Βασ. Μουστάκη**, Ὁ Δημᾶς. —
Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Νικάνορος.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰακίου 1, Ἀθῆναι.